

גמרא סדורה מסכת זבחים

פרק ח' - "כָּל הַזְבָּחִים"

לימוד פרק זה לעילוי נשמת
חברנו אייל כרמל ז"ל
י"ח תמוז תשע"ח

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות
עם רש"י

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמינ!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 9040700

כל הזכויות על הטקסט שמורות למכון ממרא.
כל הזכויות על הניקוד, הפיסוק והחלוקה לסוגיות ופסקאות
שמורות לעמותת "וכל בנייך לימודי ה" ולדניאל ברק ווינט.

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרות רווח.

ח"י סיון תשע"ח

מסכת זבחים פרק ח' - "כָּל הַזְּבָחִים"

כ"ה

מתני'

כל הזבחים. אפילו אחת בריבוא. השתא משמע אחת כשירה ברבוא של חטאות המתות הילכך פריך בגמרא מאי אפילו הא הוה מתות רובא דקתני שנתערבו בחטאות המתות חמש חטאות מתות נינהו וולד חטאת וחטאת שמתו בעליה ותמורת חטאת ושכיפרו בעליה ושאבדה ושנמצאת בעלת מום:

נתערבו. זבחים כשרים בשור שנעבדה בו עבירה אחד באחד ומפרש ואזיל מאי היא כגון שהמית את האדם על פי עד אחד או על פי הבעלים דשור שהמית על פי הבעלים איפטר ליה מסקילה דמורה בקנס פטור וכן רובע ונרבע ע"פ עד אחד או ע"פ הבעלים דהשתא לאו שור הנסקל הוא וליכא למימר ימותו שהרי מותרין להדיוט אם לא מפני הזבח המעורב בהן ואי איפשר למכור את כולן לצורכי מין אותה זבח להקריבם שהרי פסולים להקריבה כדאמרין בתמורה (דף כח.) מן הבהמה להוציא הרובע והנרבע מן הבקר להוציא את הנעבד מן הצאן להוציא את המוקצה ומן הצאן להוציא את הנוגח מוקצה שהקצהו לצורך (תקרות) עבודת כוכבים ולא הקריבו ונעבד שעשאו עבודת כוכבים והשתחוה לו ואמרין בפרק כל האסורין במסכת תמורה (דף כט.) דמותרין להדיוט:

כלאים וטריפה ויוצא דופן. שור או כשב פרט לכלאים כי יולד פרט ליוצא דופן טריפה התם אמרין כשהוא אומר מן הבקר למטה שאין תי"ל להוציא את הטריפה ולהדיוט מותרת בהנאה להשליכה לכלבים:

ירעו עד שיסתאבו. דמחמת הזבח המעורב בהן נאסרו כולן להדיוט ולחללו על המעות בעודו תם אי איפשר הילכך ירעו עד שיסתאבו ויביא בדמי היפה שבהן מאותו המין ממין הקרבן אם עולה הוא יביא מעות כנגד דמי היפה שבכולן דשמה הזבח הוא היפה ויאמר כל מקום שהוא הזבח יהא מחולל על מעות הללו ויביא מן המעות עולה ואם שלמים שלמים:

נתערבו בחולין תמימין. או אחד באחד או זבח אחד בחולין הרבה ימכרו כל החולין לצרכי מין אותו הקרבן ונמצאת הרי כולן קדשים של מין אחד אלא שאין ידוע כל אחד של מי הוא ויקרבו כולן כל אחד ואחד לשם מי שהוא כדקתני מתני':

קדשים בקדשים מין במינו. אלא שבעליהן מוחלקות יקרב כל אחד לשם מי שהוא:

מין בשאינו מינו. עולה בשלמים שאין מתן דמן ואימוריהן שוח:

וימכרו. נמצאו דמי עולה דמי עולה דמי שלמים שלמים ואינו יודע איזו עולה ואיזו שלמים הילכך יטול מעות [מביתו] כנגד דמי היפה ויאמר כל מקום שהן ממעות עולה יתחללו על אלו (ואלו מעות כיוצא בהן) לפי שאינו יודע איזו מין היה יפה [ויביא מעות כיוצא בהן] ויאמר כל מקום שהן מעות שלמים יהו מחוללין על אלו ונמצא מפסיד אותו עודף מביתו ולי"נ דלא גרסינן וימכרו אלא ירעו עד שיסתאבו ויביא בדמי היפה כ"י ובתחילת חילולן יאמר כל מקום שהיא עולה תהא מחוללת על אלו וכל מקום שהן שלמים יהיו מחוללין על אלו ויביא מאלו עולה ומאלו שלמים ותדע דלא גרסינן ליה דהא נתערבו בבכור ומעשר דקתני נמי וימכרו אי איפשר דהא תנן במעשר נאמר לא יגאל ואינו נמכר לא חי ולא שחוט לא תם ולא בעל מום וילפינן לה בבכורות (דף לב:) דהאי לא יגאל לא ימכר הוא אלא הכי גרסינן ירעו עד שיסתאבו ויאכלו כמעשר וכבכור:

נתערבו. זבחים כגון עולה בבכור או במעשר בהמה שאין תופסין דמיהן בקדושה ולהקריבן אי איפשר שזה כליל וזה נאכל או אפילו הוא שלמים זה טעון מתן ארבע וזה מתן אחת וכן סמיכה ונסכים:

ירעו עד שיסתאבו. ויביא מעות בדמי היפה ויאמר כל מקום שהוא הזבח התופס את דמיו יהא מחולל על מעות הללו נמצא חולין מעורב בבכור ומעשר בעלי מומין ויאכלו מעורבים כולן בתורת בכור ומעשר בעלי מומין שלא ישחטו באיטלו ולא ימכרו באיטלו ולא ישקלו בליטרא כדתן (מנחות דף עא) כל פסולי מוקדשים הנאתן להקדש לפיכך נשחטין באיטלו לאחר שנפדו ונמכרים באיטלו ונשקלים בליטרא דכמה דמשכיר במכירתן טפי ופריק להו מעיקרא חוץ מן הבכור והמעשר שהנאתן לבעלים שאין מביאין בדמיהן קרבן וא"ת השתא איכא בהאי זבח המעורב פסידא דהקדש דכיון דאין נשקל בליטרא לא טפי ופריק ליה אין הי"נ אי משום פסידא דידיה לא מזוללין בבכור ומעשר נהי דאי לא הוה מערב דליכא זילותא אלא בדידיה מזוללין ביה משום דרווחא נמי דידיה הוא אבל באחרניי משום איהו לא מזוללין:

הכל יכולין להתערב. בכל שני מיני קדשים אפשר להו שיהו מעורבין:

חוץ מן הטאת ואשם. שאין מתערבין זה בזה לפי שניכרין זה מזה כדמפרש בגמרא:

המשך רש"י בעמוד הבא

1. ע, ב - עג, א

משנה

כל הזבחים:

שנתערבו בחטאות המתות,

או בשור הנסקל,

אפילו אחת בריבוא - ימותו כולן.

נתערבו בשור שנעבדה בו עבירה,

או שהמית את האדם על פי עד אחד,

או על פי הבעלים.

ע"א

ברובע,

ונרבע,

במוקצה,

ונעבד,

באתנו,

ומחיר⁵³⁷ (דברים כג, יט).

בנלאים,

ובטריפה,

ביוצא דופן - ירעו עד שיסתאבו,

וימכרו,

ויביא בדמי היפה שבהן,

מאותו המין.

ע"ב

נתערבו בחולין תמימים - ימכרו החולין לצורכי אותו המין.

קדשים בקדשים, מין במינו - זה יקרב לשם מי שהוא,

וזה יקרב לשם מי שהוא.

קדשים בקדשים, מין בשאינו מינו - ירעו עד שיסתאבו,

וימכרו,

ויביא בדמי יפה שבהן ממין זה,

ובדמי היפה שבהן ממין זה,

ויפסיד המותר מביתו.

נתערבו בבכור ובמעשר - ירעו עד שיסתאבו,

ויאכלו בבכור ובמעשר.

הכל יכולין להתערב,

חוץ מן החטאת והאשם.

גמרא

מאי "אפילו"?

הכי קאמר: כל הזבחים שנתערבו בהן חטאות המתות או שור הנסקל, אפילו אחד בריבוא - ימותו כולן.

תנינא חדא זימנא:

"כל האסורין לגבי המזבח - אוסרין בכל שנה,

הרובע והנרבע" (תמורה כח.)!

אמר רב אשי:

אמריה לשמעתיה קמיה דרב שימי, ואצריכון:

דאי מהתם, הנה אמינא: הני מילי לגבוה, אכל להדיוט - אימא לא.

וְאִי מַהֲכָא, הָוּה אָמֵינָא: הָנִי הוּא אִיסוּרֵי הַנְּאָה נִינְהוּ, אֲבָל הָנִי, אִימָא לֹא. צְרִיכִי.

רַשִׁי

גמ'

מאי אפילו. כל שכן כיון דרובא למיתה ימותו: שנתערבו בהן חטאות המתות. חד דאיסורא ורובא דהתיירא:

כל האסורין כו'. משנה היא במסכת תמורה: אוסרין בכל שהן. כל המתערבין בהן ואפי' אחד בריבוא:

הני מילי לגבוה. כולן המעורבין אסורין לגבוה ומותרין להדיוט ברעיה ובפדייה דלא איירי התם בנתערבו באיסורי הנאה:

אבל הני. דלהדיוט נמי לא חזו לפדייה דהא באיסורי הנאה נתערבו:

אימא. ניבטלי איסורי הנאה ברובא שלא ימותו אלא ירעו וימכרו דלא חמיר דין הדיוט כולי האי קמ"ל ימותו:

אי מהכא. אשמעינן דאפילו קדשים נמי מפסדינן ולא תנא ההיא בתמורה ה"א הני הוא דמפסדינן משום דאיערוב באיסורי הנאה אבל הנך דתמורה דלא איערוב בהו איסורי הנאה אימא לא לאסרינהו לכולהו אלא ניבטלי ברובא ויקרבו צריכא:

אבל הנך דלאו איסורי הנאה נינהו. אימא קיל איסורייהו וניבטלו ברובא ואפילו לגבוה:

הא תנא ליה. הנך במתני' דלא בטלי לגבוה דקתני במתניתין נתערבו בשור שנעבדה כו' ולמה לי למהדר ולמיתנייה התם:

ומשני מי קתני. במתני' גבי רובע ונרבע בכמה הן אוסרין:

כל שהן התם קתני. במסכת תמורה הוא דקתני אוסרין בכל שהן דאי ממתני' דילמא בטלי במאה או במאתים ואחד ברובא דקתני מתני' לאו עלייהו קאי:

וניתני הא דתמורה. ולא ניתני הא דזבחים: תקנתא איצטריכא ליה. דהתם אוסרין בכל שהוא תני ולא תקנתא והכא תנא תקנתא ירעו עד שיסתאבו כו':

דהדיוט. נמי תנא במסכת עבודה זרה דאיסורי הנאה לא בטלי ברובא ומיתסרו להדיוט ולמה לי למיתני הכא בחטאות המתות ושור הנסקל: צריכי דאי מהתם הוה אמינא הני מילי חולין. אבל קדשים אימא ליעביד להו תקנתא דליבטיל איסורי הנאה ברובא ונימא יקרבו כי היכי דלא נפסדינהו לגמרי לכולהו:

ופרכינן וניבטיל ברובא. דהא כתיב אחרי רבים להטות:

וכי תימא חשיבי. הואיל ודרכן למנות:

כל שדרכו לימנות. שיש בני אדם המקפידין במנינם ומוכרין במנינם שנינו דלא בטלי בסמוך בהך משנה דחבילי תילתן שפיר דהא [בהמות] נמי הרבה בני אדם המקפידין עליהן ומוכרין אותן במנין ואע"פ שיש בני אדם שאין מקפידין כל כך ומוסיפין יתירה או מוכרין העדר יחד:

אלא למ"ד את שדרכו לימנות. שדרכו מיוחד לכך שאין לך אדם דמוסיף עליהן יתירה ללוקח ולא מוכר בלא מנין הני אין דרכן מיוחד למנין שיש המוסיפין יתירה או מוכרין העדר בלא מנין:

תילתן. מין תבלין וחבילין חשוב מאד שאף טעם העץ שוה לפרי ובלע"ז פינוגר"י: ידלקו. דכתיב פן תוקדש תוקד אש:

באחד ומאתים. זו היא עליית ערלה וכלאי הכרם דתרומה עולה באחד ומאה וכיון שכפל את האיסור שאיסורו איסור הנאה כפל את העלייה הכי תניא לה בספרי גבי מכל חלבו את מקדשו ממנו דמשתעי בתרומת מעשר שהיא אחד ממאה וקרי ליה מקדשו ומשמע שמקדשו מקדש את המתערבין בו:

אינו מקדש. אלא בטל:

אלא ששה דברים בלבד. הן שמקדשין את כל המתערבים בהן מתוך שהן גדולים ודמיהן יקרים וחשובין במנין:

פרך ובדן. מקומות הן:

חילפי תרדין וקלחי כרוב. לשון קלח בירק שלו: כל הראוי לערלה ערלה. מה שיש באילן מין אילן וראוי לערלה מקדש את עירובו באיסור ערלה:

דלאו איסורי הנאה נינהו, הא תנא ליה!

מי קתני בכמה?

"כל שהו" התם קתני.

וניתני הא, ולא בעי הא!

תקנתא איצטריכא ליה.

דהדיוט, נמי תנא ליה: "ואלו אסורין ואוסרין בכל שהן: יין נסך, ועבודה זרה!

עבא, צריכי,

דאי מהתם, הוה אמינא: להדיוט,

אבל לגבוה - אימא לא נפסדינהו לכולהו.

ואי מהכא, הוה אמינא: הני מילי קדשים דמאיים,

אבל חולין, דלא מאיים אימא: איסורי הנאה ליבטלי ברובא,

צריכא.

וניבטלו ברובא!

וכי תימא: חשיבי, ולא בטלי - הניחא, למאן דאמר: כל שדרכו לימנות, שנינו. אלא למאן דאמר: את שדרכו לימנות שנינו - מאי איכא למימר?

דתנן:

"מי שהיו לו חבילי תילתו, של בלאי הפרם - ^ ידלקו.

נתערבו באחרים⁵³⁸ - נוֹלוּ יִדְלְקוּ,

דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים:

יעלו באחד ומאתים.

שהיה רבי מאיר אומר:

כל שדרכו למנות - מקדש.

וחכמים אומרים:

אינו מקדש אלא ששה דברים בלבד.

רבי עקיבא אומר:

שבועה.

ואלו הן: אגוזי פרך,

ורימוני באדן,

וחביות שתומות,

וחילפי תרדין,

וקילחי ברוב,

ודלעת יונית.

רבי עקיבא מוסיף:

אף פפרות של בעל הבית.

הראוי לערלה - ערלה,

הראוי לבלאי הפרם - בלאי הפרם" (ערלה ג, ו-ז).

ואיתמר עלה:

רבי יוחנן אמר:

"את שדרכו למנות" שנינו.

רבי שמעון בן לקיש אומר:

⁵³⁸ מהדורת וילנא גורסת: (ואחרים באחרים)

רש"י

כל דבר שיש בו מנין. כל שדרכו לימנות כלל כגון ליטראות של קציעות שרוב בני אדם אין מוכרין במנין אלא דורסין אותו בעיגול ומוכר כל העיגול יחד הואיל ופעמים שמונין הליטראות לבד למוכרם במנין: **ואפילו בדרבנן.** במידי דאיסוריה מדרבנן כגון תרומת קציעות לא בטיל הואיל ודרכו לימנות כלל כ"ש בדאורייתא כגון פסולי קרבן דמתני:

ליטרא קציעות. משקל ליטרא של תאנים יבישות של תרומה שקיעצם באיזמל בכלי ששמו מקצוע:

שדרסה ע"פ עיגול. שם כלי הוא עגול ודורסין בה קציעות ונדבקין זו בזו ונעשין עיגול כעין גבינה:

על פי. דוקא נקט שנראית לעינים:

ואין ידוע. איזה פי כלי נאסר ובכל התחתונות פשיט ליה שאין התרומה מעורבת בהן אלא הפומין לבדם בספק האיסור: רבי מאיר ורבי יהודה פליגי בהא אליבא דר"א ור' יהושע:

רואין אותן כאילו הן פרודות. אע"פ שאין כאן ק' פומין של ק' כלים של היתר לבד האיסור לבטל האיסור והתחתונ' אינן בכלל הספק להצטרף עם העליונות לבטלן רואין את כל ליטראות התחתונות והעליונות שבכל הכלים פרודות וזו מעורבת בכולן והתחתונות מצטרפות להעלות את העליונות שבכל פום ופום:

ואם לאו הפומין אסורין. שהתחתונות שאינן בכלל הספק אין מעלות הפומין:

אפילו יש שם ג' מאות פומין לא יעלו. דכל שדרכו לימנות לא בטיל:

דרסה בעיגול ואינו יודע באיזה מקום כו'. שדרסה במקום השולים שהכלי רחב והרבה ליטראות סדורות לרחבו: **דברי הכל יעלו.** הואיל וליתיה לאיסוריה בעיניה שנדרס ונדבק באחרות מלמעלה ומלמטה ומן הצד אין כאן דבר שבמנין כלל:

"כל שדרכו לימנות" שנינו.

הניחא לריש לקיש,

אלא לרבי יוחנן - מאי איכא למימר?

אמר רב פפא:

האי תנא דליטרא קציעות הוא,

דאמר: ^אכל דבר שיש בו מנין, אפילו בדרבנן - לא בטיל,

וכל שכן בדאורייתא.

עגא

דתניא:

"ליטרא קציעות שדרסה על פי עיגול, ואינו יודע באיזו עיגול דרסה.

על פי חבית ואינו יודע באיזו חבית דרסה.

על פי כוורת ואינו יודע באיזו כוורת דרסה.

רבי מאיר אומר:

רבי אליעזר אומר: רואין את העליונות כאילו הן פרודות.

והתחתונות מעלות את העליונות.

רבי יהושע אומר: אם יש מאה פומין - יעלו,

ואם לאו - הפומין אסורין.

והשולים - מותרין.

רבי יהודה אומר:

רבי אליעזר אומר: אם יש שם מאה פומין - יעלו,

ואם לאו - הפומין אסורין.

רבי יהושע אומר: אפילו יש שם שלשה מאות פומין - לא יעלו.

דרסה בעיגול,

ואינו יודע באיזה מקום בעיגול דרסה,

או לצפונה או לדרומה - דברי הכל יעלו."

רב אשי אומר:

אפילו תימא רבנן,

בעלי חיים חשיבי, ולא בטלי.

2. עג, א-ב

רפ"י

ה"ג ונמשך חד וחד מינייהו ונקריב כו'. יטלם אחד אחד ובכל חד וחד נימא מרובא הוא: ופרכינן נמשך בתמיה. משמע יקחם אחד אחד מתוך העדר הא הוה לו האיסור קבוע ועומד ביניהם וקיימא לן בסנהדרין (דף עט.) מוארב לו פרט לזורק אבל לגו דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי:

נכבשינהו דניידי. יכוף אותם שינודו דלא ליהוי קבוע:

אמר רבא גזירה שמא יבאו י' כהנים בבת אחת ויקרבו. קא סלקא דעתך השתא דחייש לשמא אחר שיקחם אחד אחד עד ששטו י' והם רוב יבואו י' כהנים ויזרקו דמיהן ויקטירו אימוריהן כאחד ואפשר לצמצם והשתא דאשתכח דקריב רובא בבת אחת ואיכא למיחש איסורא ברובא איתיה דבשלמא כי משיך חד חד ומקריב קמא קמא איכא למימר דכל חד דקריב בהיתר מרובא פריש ואיסורי הנאה בהני דפיישי הוא דהו רובא לגביה אבל השתא דקריב כי הדדי לא הוה הני דפיישי רובא לגביהו:

אלא מעתה מגיסא אסירא. כלומר וכי מאחר שמשכו ולקחו אחד אחד לבדו ובנידנוד דכל חד דאמר דמרובא פריש ושחטן וקבל דמן במגיס בחזקה שהוא כשר חוזרים ומצטרפין השחוטין להיות רוב ולהיאסר: ומשני משום שמא יבאו י' כהנים בבת אחת ויקחו. מתוך התערובת וכיון דרובא נכסי כי הדדי איכא למיחש דאיסורא ברובא איתיה:

ובבת אחת מי משכחת לה. בשלמא זריקה והקטרה איכא למימר בבת אחת אבל לקיחה כיון דכבשינהו וניידי כלום אפשר לצמצם לקיחתן דלא צריך לרדוף ולהשיג כל אחד:

אלא אמר רבא גזירה משום קבוע. דלמא אתי למימשך ולמיסבינהו חד וחד כי לא ניידי דה"ל קבוע וכמחצה על מחצה דמי וליכא למיסמך ולמימר מדרובא פריש:

[כל הזבחים:]
שנתערבו בחטאות המתות,
או בשוד הנסקל,
אפילו אחת דריבוא - ימותו כולן].

ונמשוך ונקרב חד מינייהו,
ונימא: כל דפריש מרובא פריש!

נמשוך?!

הוה לה קבוע,
וכל קבוע, כמחצה על מחצה דמי!

עג,ב

אלא, נכבשינהו דניידי,
ונימא: כל דפריש מרובא פריש!

אמר רבא:

⁵³⁹ גזירה, ש'מא יבאו עשרה כהנים בבת אחת ויקרבו.

אמר ליה ההוא מרבנן לרבא:
אלא מעתה, מגיסא אסירא?!

משום ש'מא יבאו עשרה כהנים בבת אחת ויקחו.

בעשרה כהנים בבת אחת מי אפשר?

אלא אמר רבא:
משום קבוע.

⁵³⁹ במהדורת וילנא כתוב: (השתא דאמור רבנן דלא יקרב) ומסורת הש"ס מוחק מילים אלו.

3. עג, ב - עד, א

רש"י

אי מקריב לא מרצי. דאידחי ליה מדרבנן (נ"ל מדאורייתא בשעת קביעותא לא חזו עד דניידי וגזרו ביה רבנן משום קביעותא והוה להו דחויין מן התורה ומתניי אפילו הוכרו לבסוף אסורין הואיל ונדחו ושוב אין חוזר) ור' אמר לי דהאי קבוע אינו דין מן התורה כמחצה על מחצה אלא אי"כ ניכר האיסור כל שהן (דמגו דאחד דמינכר ילפי לה) ושוב אינו חוזר ונראה ואע"פ שהכשרין שבהן ראויין להקרבה הואיל ונדחה מלהקריב לכתחלה מחמת הפסולין המעורבין בהן נדחו לגמרי דהוה להו כפסולין: **חטאת שנתערבה בעולה.** בעופות קתני דלית להו תקנתא ברעייה שאין פדיון לעוף כדאמרינן במנחות בפרק המנחות והנסכים (דף ק:): **מחצה כשר ומחצה פסול.** ומביא חטאת ויקריבנה למטה ותיבתא לרבא מהא דקתני מחצה כשר דהא הכא אילו אתי לאימלוכי אמריי ליה לא תקריב כדקתני ימותו שאין משנים לפסול זה בידיים מפני תקנת חבירו וכי לא נמלך והקריב קתני דהעשוי כהלכתא כשר וה"נ הכשירין ירצו:

הא כמ"ד. פלוגתא רבי יהודה ורבנן היא בסדר יומא (דף סד:): **והרי שחוטין דלכ"ע.** כל הנך דפליגי בבעלי חיים מודו בשחוטין דנידחין: **ותנן.** במתניי אם קרב הראש כוי אברי בעל מוס ואברי עולות תמימות הרבה שנתערבו ר"א אומר אם קודם שנמלך בה הקריב אחד מן הראשים יקרבו כל הראשים ואפי' לכתחלה דתלינן איסורא באותו שקרב ראשון והא הכא דאילו אתי ברישא לאימלוכי אייל לא תקריב דכתיב ואשה לא תתנו מהם (ויקרא כב) וכי לא אימליך מכשרינן הנך דפרישי ולא אמריי ידחו:

הוא דאמר. ר"א כחנן המצרי ס"ל דאפילו בשחוטין לית ליה דחייה: **אפילו דם.** שעיר הנעשה בפנים בכוס שכבר נשחט אם מת המשתלח מביא חבירו מן השוק ומזווג לדם ולא אמרינן הואיל ונדחה הדם במיתת חבירו ישפך ויביא שנים ויגריל עליהן ויתכפר בהן:

["כל הזבחים"]

שנתערבו בחטאות המות,

או בשור הנסקל,

אפילו אחת בריבוא - ימותו בולן].

אמר רבא:

השתא דאמרי רבנן לא נקריב,

אי נקריב - לא מרצי.

איתיביה רב הונא בר יהודה לרבא:

"חטאת שנתערבה בעולה ועולה שנתערבה בחטאת,

אפילו אחת בריבוא ימותו בולן" (קנין א, ב).

"במה דברים אמורים?

בכהן נמלך.

אבל בכהן שאין נמלך -

עשאן למעלה - מחצה בשר, ומחצה פסול.

למטה - מחצה בשר ומחצה פסול.

אחת למטה ואחת למעלה - שניהן פסולות,

שאני אומר: חטאת קריבה למעלה ועולה קריבה למטה" (קנין ג, א)!

אמר ליה⁵⁴⁰: הא - כמאן דאמר בעלי חיים נדחין.

הא - כמאן דאמר בעלי חיים אינן נידחין.

הרי שחוטין, דלכולי עלמא נידחין

ותנן:

"דבי אליעזר אומר:

אם קרב הראש של אחד מהן - יקרבו כל הראשים" (זבחים עז:)

הוא אומר כחנן המצרי.

דתנא:

"חנן המצרי אומר:

אפילו דם בכוס,

מביא חבירו, ומזווג לו".

4. עד, א

רש"י

ואמאי ימותו כולן. מכיון שמת אחד מהן ליתלי ביה ונימא דאיסורא מית והנותרים יקרבו: כר"א דאמר אם קירב כו'. ומתניתין היא אלמא תלינן איסורא בהאי דאזיל: והא אמר ר"א. לקמן בפירקין דלא התיר ר' אליעזר להקריב את הנותרים אלא שנים שנים דודאי חד מינייהו דהיתירא שהרי לא נתערב בהם אלא בעל מום אחד ובכל חד אמרינן מדחבריה לאו דאיסורא איהו נמי לאו דאיסורא הוא וההוא דאיסורא אזל ליה בהקרבה ראשונה שקרב אחד מהן אבל אחד ואחד לא יקריבו הראשים דבכל חד מספקין דלמא דאיסורא הוא דליכא למימר מגו: טבעת של עבודת כוכבים. שנתקשטה בה עבודת כוכבים: תרתי תרתי קאמינא. שימכור הטבעות שנים שנים:

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבונה אמר רב: טבעת של עבודה זרה, שנתערבה במאה טבעות, ונפלה אחת מהם לים הגדול - הותרו כולן, דאמרינן: הך דנפל היינו דאיסורא.

איתיביה רבא לרב נחמן:

"אפילו אחת בריבוא - ימותו כולן" - אמאי ניקא: דמית איסורא מית!

אמר ליה:

רב דאמר כרבי אליעזר.

דתנן:

"רבי אליעזר אומר:

אם קרב הראש של אחד מהן - יקרבו כל הראשים כולן" (זבחים עז:).

והא אמר רבי אלעזר:

לא התיר רבי אליעזר אלא שנים שנים,

אבל אחד אחד לא!

אמר ליה:

אנא תרתי קאמינא.

5. עַד, א

רַש"י

פירשה אחת מארבעים. ונתערבה באחרות אינן נאסרות וכולה מפרש לה ואזיל:
מאי שנא אחד מהארבעים. דלא אסרה תערובתה דאמרינן איסורא ברובא איתיה בששים:
א' מששים. נימא נמי הך דפריש דהיתירא הוא ואיסורא ברובא איתיה בחמשים ותשע הנותרים:
אלא. ה"ק פירשו הארבעים כולם למקום אחד ונתערבו בשאר טבעות אינן אוסרים דאמרינן איסורא בששים איתיה ונהי דהך עצמם אם לא נתערבו באחרות אסורות לעולם דאפילו ר' אלעזר לא אמר תולין את האיסור אלא בדבר שאבד כגון שנפלה אחת מהן לים הגדול דומיא דקרב הראש של אחד מהן אבל לא לתלותו בששים ולהתיר את הארבעים דאין ביטול ברוב לעבודת כוכבים והווי כולו ספק עבודת כוכבים אבל כי נתערבו באחרות הווי להו ספק ספיקא של עבודת כוכבים:
פירשו ששים למקום אחד אסורות. דכיון דאיסורא ברובא איתיה הווי כולו ספק עבודת כוכבים:
הנח לעבודת כוכבים. מלהקל בספק ספיקא כשאר איסורין ואפילו פירשו ארבעים למקום אחד אסורות:
ה"ג תנאי היא דתניא ר' יהודה אומר רמוני בדין כו'. רמוני בדין אחד מששה דברים שאינן בטלים הן הלכך אוסרים בכל שהוא אם של ערלה או של תרומה הן כולן אסורין ואפילו אחרונים:
ר"ש אומר לריבוא אסורין. ריבוא הראשון שהאיסור עצמו נפל שם אסור אבל פירש אחד מאותו ריבוא לגי רמונים ומן השלישי פירש אחד למקום אחר מותר אף הגי אמצעיים דספק ספיקא בטיל:
ופרכינן שמואל דאמר. הנח לעבודת כוכבים דמשמע דבשאר איסורין לית ליה ספק ספיקא:
כמאן. מהני תנאי סבירא ליה:
וכי תימא שני ליה לר"ש. ושמואל כר"ש אמר:
הך דתני. הך מתניתא דאותיבנא מינה לשמואל לעיל מיניה:

אָמַר רַב יְהוּדָה⁵⁴¹ אָמַר רַב:

טַבַּעַת שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה שֶׁנִּתְעַרְבָה בְּמֵאָה טַבַּעוֹת, וּפְרָשׁוּ אַרְבַּעִים לְמָקוֹם אֶחָד, וְשִׁשִּׁים לְמָקוֹם אֶחָד. פְּרָשָׁה אַחַת מֵאַרְבַּעִים - אֵינָה אוֹסֶרֶת. אַחַת מִשִּׁשִּׁים - אוֹסֶרֶת.

מאי שנא אחת מארבעים דלא?

דאמרינן: איסורא ברובא איתיה.

אחת מששים נמי אמרינן: איסורא ברובא איתיה!

אלא, אם פרושו ארבעים כולן למקום אחד - אין אוסרות, ששים למקום אחד - אוסרות.

כי אמרינה קמיה דשמואל,

אמר לי: הנח לעבודה זרה, שספיקה וספק ספיקה אסורה, עד סוף העולם.

מיתבי:

"ספק עבודה זרה - אסורה,

וספק ספיקה - מותרת.

ביצד?

בוס של עבודה זרה שנפל לאוצר מלא נוסות - כולן אסורין,

פירש אחד מהן לריבוא, ומריבוא לריבוא - מותרין!"

תנאי היא.

דתניא:

"דבי יהודה אומר:

רימוני באדן - אסורין בכל שהוא.

ביצד?

נפל אחד מהן לתוך ריבוא, ומריבוא לריבוא - אסורין.

דבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון:

לריבוא - אסורין,

ומריבוא לשלשה, ומשלשה למקום אחד - מותר."

שמואל דאמר, כמאן?

אי כרבי יהודה - אפילו בשאר איסורים אסור!

אי כרבי שמעון - אפילו בעבודה זרה נמי שרי!

וכי תימא: שאני ליה לרבי שמעון בין עבודה זרה לשאר איסורים -

אלא הא דתניא: "ספק עבודה זרה אסורה, וספק ספיקה מותרת" - מני?

לא רבי יהודה ולא רבי שמעון!

לעולם רבי שמעון,

ושמואל סבר לה כרבי יהודה בחדא, ופליג עליה בחדא.

⁵⁴¹ ע"פ מסורת הש"ס וכתבי יד

6. עד, א-ב

רפ"י

מאי שנא שלשה. והוא רביעי
 דבטיל בהו:
 דאיכא רובא. לבטולי:
 ואי בעית אימא סבר לה כרבי
 אליעזר. שמואל דאמר ספק
 ספיקא דעבודת כוכבים אסור
 דאמר כר"א דתנן במסכת עבודה
 זרה (דף מט:). נטל הימנה עצים
 אסורין בהנאה הסיק בהן את
 התנור חדש יותץ ישן יוצן אפה
 בו את הפת אסורה בהנאה
 נתערבה באחרות ואחרות
 באחרות אסורות בהנאה רבי
 אליעזר אומר יוליך הנאה לים
 המלח אלמא אית ליה לר' **אליעזר**
 ספק ספיקא בעבודת
 כוכבים מדקתני ואחרות
 באחרות. ל"א סבר כר"א אר"ש
 קאי דאמר מריבוא לגי ותריצנא
 מאי שלשה דקתני תרי והוא ואי
 בעית אימא ג' דוקא ודקאמרינן
 תיסגי בתרי סבר לה כר' אלעזר
 דאמר לא התיר ר"א אלא שנים
 שנים הלכך בעינא דלהו ד'
 דלישקלינהו שנים שנים וראשון
 ישר בעיני:

אמר מר:

"מריבוא לשלשה, ומשלשה למקום אחר - מותר".

עד, ב

מאי שנא "שלשה"? דאיכא רובא.
 שנים נמי איכא רובא!

מאי "שלשה" דקתני? תרתני והוא.

ואיבעית אימא:

סבר לה כרבי אליעזר (עבודה זרה מט:).

7. עַד, ב

רַש"י

שנתערבה בק' חביות. שתומות ואמרינן לעיל (דף עב:) שהן אחד מו' דברים שאינן בטלין: **ואצטריד דר"נ.** דאמר לעיל גבי טבעות הכי נמי: **תרומה יש לה מתירין.** ימכרם כולם לכהנים: **חבית.** גדולה מקומה ניכר כשהיא נטולה מחברותיה הילכך מינכרא נפילתה ומוכחא מילתא דבה תליא ולא אתי למימר כולהו שרו בלא נפילת האחד לים: **אבל טבעת אין מקומה ניכר.** ולא מינכרא נפילתה ואתי למישרינהו מעיקרא בלא נפילה: **תאינה.** קטנה היא ואין מקום חסרונה ניכר: **כנפילתה כך עלייתה.** כשם שתחילת נפילתה בתוך ההיתר נחשבת בעיניך לאסור את אלו כך כשעלתה מתוכן יחשב בעיניך מקום עלייתה להיתר:

אמר ריש לקיש:

חבית של תרומה, שנתערבה במאה חביות, ונפלה אחת מהן לים המלח הותרו כולן, ואצטרינו: הך דנפל, דאיסורא נפל.

ואיצטריד דרב נחמן, ואיצטריד דריש לקיש.

דאי מדרב נחמן, הוה אמינא: הני מילי עבודה זרה, דאין לה מתירין, אכל תרומה, דיש לה מתירין - לא. ואי מדריש לקיש - הוה אמינא: חבית דמינכרא נפילתה, אכל טבעת דלא מינכרא נפילתה - לא, צריכי.

אמר רבה:

לא התיר ריש לקיש אלא חבית דמינכרא נפילתה, אכל תאינה - לא.

ורב יוסף אמר:

אפילו תאינה כנפילתה, כך עליתה.

8. עד, ב

רש"י

בק' חביות סתומות. דלא בטילות:
פותח אחד מהן. וכיון דנפתחה יש לה ביטול הלכך נוטל הימנה כדי דימוע אחת ממאה ואחת שבה דהא אחת נתערבה בק':
גמע ושתי קא חזינן הכא. דא"כ דפותח לכתחילה הא דק"י"ל חביות סתומות דלא בטלי היכי משכחת לה:
נפתחה. בלא מתכוין:
כדי דמועה. אחד מק' שבהן והשאר אסורות עד שיפתחו ולא אמרינן יטול אחת מן הק' דאיסורא ברובא איתיה ויהא הכל מותר ויפתח החמשים לכתחילה:

אמר רבי אלעזר:

חבית של תרומה שנפלה במאה חביות - פותח אחד מהן, ונוטל הימנה כדי דימועה, ושונה.

יתיב רב דימי וקאמר לה להא שמעתא.

אמר ליה רב נחמן:

גמע ושתי קא חזינא הכא!

אלא אימא: נפתחה אחת מהן - נוטל הימנה כדי דימוע, ושונה.

אמר רבי אשעיא:

חבית של תרומה שנערבה במאה וחמשים חביות, ונפתחו מאה מהן - נוטל הימנה כדי דימועה, ושונה.

ושאר - אסורין עד שיפתחו,

לא אמרינן: איסורא ברובא איתיה.

9. עַד, ב

כָּס"י

לא ידע. אין פסולן ניכר שיוכל לברר ולהוציא הפסול מביניהם: **אלא טריפה אי ידע ליה.** כגון נחתכו רגליה מן הארכובה ולמעלה או ניקב קרום של מוח שטריפתה ניכר: **מנא ידע.** מעיקרא שזו המעורבת טריפה היתה: **נקובת הקוץ.** ואינה נקובה לחלל וכשירה ומום נמי לא הוי דהדר בריא: **דרוסת הזאב.** טריפה מפני שהארס שורפה ולא ידע בין נקובה לדרוסה: **נפולה.** מן הגג ואינה יכולה לעמוד ספק טריפה היא ואם שחטה קודם ששהתה מעת לעת טריפה משום ריסוקי אברים ואפילו בדקה ולא מצא בה נקובת ריאה או מעיים ולא פסוקת חוט השדרה ושום סימן טריפות ואם שהתה מעת לעת ושחטה צריכה בדיקה מכל סימני טריפות וכיון דאיתחזק בה ספק טריפות אין מכניסין אותה לעזרה לשוחטה משום הקריבהו נא לפחתך: **נפולה נבדקת.** אם תעמיד ותלך כשירה לגמרי דאיכא למאן דאמר באלו טריפות עמדה אינה צריכה מעת לעת הלכה אינה צריכה בדיקה: **קסבר.** ר"ל עמדה על רגליה אפילו הכי צריכה מעת לעת ואף אם הלכה צריכה בדיקה לאחר שחיטתה שאין זו בדיקתה: **ולד טריפה לא יקרב.** בפרק כל האסורים במסכת תמורה (דף לא.) מפרש טעם: **דרוסת הזאב משוך.** הנקב ואינו עגול שהציפורן קורע ויורד: **עמדה.** על רגליה אינה צריכה מעת לעת אבל בדיקה בעיא ואם הלכה אף בדיקה אינה צריכה:

"הַרֹבֵעַ וְהַנְרֵבֵעַ: בְּמוֹקְאָה,

וְנִנְבַד,

בְּאַתְנֹן,

וּנְמִחִיד,

בְּנִלְאִים,

וּבְטְרִיפָה,

בְּיוֹצֵא דוֹפָן - יָרְעוּ עַד שִׁסְתָּאבו,

וְיִמְכְרוּ."

בשִׁלְמָא כּוּלְהוּ לֹא יָדִיעַ.

אָלֵא הָאֵי "טְרִיפָה" - הֵיכִי דְמִי?

אֵי יָדִיעַ לִיָּה - לִיתִי וְלִישְׁקָלִיָּה!

אֵי לֹא יָדִיעַ לִיָּה - מְנָא יָדַע דְאֵיעָרְבִי?!

אָמְרִי דְבִי רַבִּי יִנְאִי:

הֵכָא בְּמֵאֵי עֶסְקִינָן: כְּגוֹן דְאֵיעָרְבִי נְקוּבַת הַקּוֹץ, בְּדְרוּסַת הַזְּאֵב.

רִישׁ לְקִישׁ אָמַר: כְּגוֹן דְאֵיעָרְבִי בְּנִפּוּלָה.

"נִפּוּלָה" נְמִי לִיבְדָקָה!

קְסָבֵר: עֲמָדָה - צְרִיכָה מְעַת לְעַת.

הֵלְכָה - צְרִיכָה בְּדִיקָה.

רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר:

כְּגוֹן דְאֵיעָרְבִי בְּוֹלֵד טְרִיפָה,

וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר הָיָא, דְאָמַר: "וֹלֵד טְרִיפָה - לֹא יִקְרַב לְגַבִּי מִזְבֵּחַ" (תמורה ל:).

כּוּלְהוּ כְּרַבִּי יִנְאִי - לֹא אָמְרִי,

בִּין נְקוּבַת הַקּוֹץ לְדְרוּסַת הַזְּאֵב - מִידַע יָדִיעַ,

הָאֵי - מְשִׁדֵּי,

וְהָאֵי - עֲגִיל.

כְּרִישׁ לְקִישׁ - לֹא אָמְרִי,

קְסָבֵרִי: עֲמָדָה אֵינָה צְרִיכָה מְעַת לְעַת,

הֵלְכָה - אֵינָה צְרִיכָה בְּדִיקָה.

כְּרַבִּי יִרְמְיָה - לֹא אָמְרִי,

כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר - לֹא מוֹקְמִי.

10. עד, ב - עה, ב

רס"י

יקרב. לשם מי שהוא:
והא בעיא סמיכה. בבעליו ולא ידיע
 מנו:
אבל קרבן אנשים לא. מתכשר
 בתערובת בתמיה:
קרבן יחיד שנתערב בו. בכולהו
 גרסינן קרבן:
קרבן יחיד בקרבן ציבור. כגון שעיר
 נשיא בשעיר הרגלים או עולה
 בעולה:

הכי גרסינן ואם נתן מתנה מכל אחד
יצא. כדאמרן בפרק בית שמאי (לעיל
 דף לו:) כל הניתנין על המזבח
 החיצון שנתנן במתנה אחת כיפר:
ארבע מתנות. שתיים מתנות שהן
 ארבע קאמר:
בד"א. דבעינן ארבע מתנות מכל
 אחד לכתחילה:

אבל נתערבו שחוטין. שנבלל דמם
 בכוס אחד נותן ד' מתנות מכולם יחד
 שהרי יש כאן משניהם קסבר יש
 בילה:

אף יחיד בגברי. ואע"ג דבעי סמיכה
 ומציבור לא מצי לאותביה שאין
 סמיכה בציבור אלא בחטאות
 הפנימיות והכא בפנימיות לא קמיירי
 מדקתני ארבע מתנות:

ותסברא הא מתרצתא היא. והאי
 חיין דוקא הוא ואתערבו קודם
 סמיכה קאי הא קתני אבל שחוטין
 לא בעי ד' מכל אחד לכתחילה
 ובשחוטין נמי משכחת לה דבעיא
 כגון שנתערבו כוסות בכוסות ואין
 ידוע איזהו של זה ואיזהו של זה ולא
 נבללו הדמים בכוס אחד:

אלא. האי חיין לאו דוקא והכי
 קאמר בד"א דצריך ארבע מתנות
 מכל אחד לכתחילה:

שנתערבו שחוטין. כוסות בכוסות
 דהיינו כעין חיין דכל חד לחודיה
 קאי:

אבל בבולל. שני הדמים לתוך כוס
 אחד נותן ארבע מתנות לכולן
 והשתא ליכא לאותובי סמיכה דהא
 לאחר שחטיה וסמיכה נתערבו אבל
 קודם סמיכה לא ירצו לדברי הכל:

רבי אליעזר. לגבי מי חטאת קאי
 ומייתנין לה לקמן בפירקין (דף פ.)
 צלוחית של מי חטאת המוקדשין
 שנפל לתוכן מים אחרים כל שהוא
 רבי אליעזר אומר יזה שתי הזאות
 ולקמן מפרש מילתיה וקאמר רבי
 לדברי רבי אליעזר הזאה אינה
 צריכה שיעור אגבא דגברא דאי
 צריכא שיעור נהי נמי דיש בילה
 וסמכינן עלה דודאי יש בכלל הזאה
 מן המים הכשרים ומצטרפין מה
 שבראשונה ומה שבשניה מי יימר
 דמליא שיעורא:

הזאה כל שהוא מטהרת. חדא
 מילתא היא שהזאה כל שהוא
 מטהרת ולקמן מפרש אמאי יזה שתי
 הזאות:

והזאה מחצה כשר ומחצה פסול.
 כלומר ולא תימא דהזאה כל שהוא
 [דמטהרת] (דמועטת) (ומיהו) אם אין
 עם התערובת פסול אלא אפילו יש
 עם התערובת פסול כשרה ומחצה
 לאו דוקא אלא ליכא שיעור [וקס"ד]

דהוא הדין למתן דמים:
ונתינת דם דמזבח לחוד. צריך שיעור
 שיראה הדם לשני רוחות הקרן של
 מזבח:

**"קדשים בקדשים מין במינו - זה יקרב לשם מי שהוא,
 וזה יקרב לשם מי שהוא"**

והא בעי סמיכה!

אמר רב יוסף:
 בקרבן נשים.

אבל בקרבן אנשים - לא!?

ע"ה, איתביה אביי:

**"קרבן יחיד שנתערב בקרבן יחיד,
 וקרבן ציבור שנתערב בקרבן ציבור,
 קרבן יחיד וקרבן ציבור שנתערבו זה בזה - נותן ארבע מתנות, מכל אחד ואחד.
 ואם נתן מתנה מכל אחד - יצא.
 ואם נתן ארבע מכולן - יצא."**

**במה דברים אמורים: שנתערבו חיין,
 אבל נתערבו שחוטין - נותן ארבע מתנות מכולן.**

ואם נתן מתנה אחת מכולן - יצא.

רבי אומר:

**רואין את המתנה, אם יש בה כדי לזה וכדי לזה - נשרה,
 ואם לאו - פסולה."**

קתני "יחיד" דומיא ד"ציבור",

מה ציבור - גברי,

אף יחיד - גברי!

אמר רבא:

ותסברא הא מתרצתא היא!?

דקתני: **"במה דברים אמורים: שנתערבו חיין, אבל נתערבו שחוטין - לא",
 מה לי חיים מה לי שחוטין!**

אלא, הכי קאמר: **במה דברים אמורים: שנתערבו שחוטין כעין חיים בכוסות,
 אבל בבולל - נותן ארבע מתנות לכולן,
 ואם נתן מתנה אחת לכולן - יצא.**

"רבי אומר:

**רואין את המתנה, אם יש בה כדי לזה וכדי לזה - נשרה,
 ואם לא - פסולה."**

ומי אית ליה לרבי האי סברא!?

והא תניא:

"אמר רבי:

לדברי רבי אליעזר,

הזאה כל שהיא - מטהרת אותו,

הזאה אינה צריכה שיעור.

הזאה מחצה כשר ומחצה פסול!"

ע"ה,

לדבריו דרבי אליעזר קאמר.

ואיכפצית אימא:

הזאה - לחוד,

ונתינה - לחוד.

11. עה"ב

רש"י

אמר רמי בר חמא פשיטא לי בכור לבית שמאי. אע"פ כשהומם ובזמן הזה: אין מאכילין אותו לנדות. דהכי תניא בבכורות בפי' כל פסולין (דף לג.):
 אינו נשקל בליטרא. אם הכהן מוכר בשרו:
 אינו נפדה. לצאת מתורת בכורה לחולין ולחול קדושה על המעות:
 משהוממו. אף משהוממו:

"נִתְעַרְבוּ בְּבָכוֹר וּמַעֲשֵׂר - יָרְעוּ עַד שְׁיִסְתָּאֲבוּ, וַיֹּאכְלוּ בְּבָכוֹר וּבְמַעֲשֵׂר".

אמר רמי בר חמא:
 בכור, לבית שמאי - אין מאכילין לנדות, תמורתו - מהו?

בכור - אינו נפדה, תמורתו - מהו?

בכור - אינו נשקל בליטרא, תמורתו - מהו?

אמר רבא:
 תנא:
 "בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר מִשְׁהוּמָמוֹ - עוֹשִׂין תְּמוּרָה, וְתִמְוֶרְתָּן - בְּיוֹצֵא בָהֶן".

12. עה, ב

רָשׁ"י

התפיס כהן בכור לבדק הבית.
משהומם:

רווחא דהקדש עדיף. וישקל בליטרא כדי שיצמצם מכירתו וירבו דמיו דהא קי"ל (בכורות דף לא.) בשאר פסולי המוקדשים בשביל שפדיונו להקדש הקילו עליהן להיות נשחטין באיטלוי ונמכרין באיטלוי ונשקלין בליטרא כדי שירבה הפודה אותן בדמיהן מתחילה חוץ מן הבכור מפני שהנאת ריבוי דמיו אינה אלא לכהן והאי דהתפיסו לבדק הבית הנאתו להקדש היא:

או דלמא. לא דמי התם הנאת ריבוי הדמים אותה קדושה עצמה שמביאין בדמים קרבן כיוצא בו הכא הנאת ריבוי הדמים דקדושה אחרת:

לאו למימרא דאין אחד מהן נשקל בליטרא. ואע"ג דאיכא פסידא דהקדש גבי פדיון שאר הזבחים המעורבים שפדיון דמיהם להקדש (פסחים דף צח.) וקאמר דלא מזלזלין בבכור משום הני אלמא משום הך נמי לא:

התם ב' קדושות וב' גופין. הזבחים שהנאתן להקדש הן קדושה לבדה וגוף לבדו והבכור שדמיו לכהן קדושה לבדה וגוף לבדו הילכך לא מזלזלין בהך קדושה דהאי גופיה משום רווחא דקדושה דגופא אחרינא: **אבל הכא שתי קדושות הן וגוף אחד.** קדושת בכור וקדושת בדק הבית ואיכא למימר הואיל ורווחא דהקדש בהאי גופא הוא ואע"ג דלקדושה אחריתני אזיל מזלזלין בקדושת בכור דהאי גופא:

מתקיף לה רבי יוסי בר אבין. מאי קמיבעיא ליה וכי משום התפסתו מזלזלין ביה: **ומאי אילו אומר הפדו בכור זה.** שיצא לחולין מקדושתו ליגזז וליעבד כו':

שהתפיסו לבדק הבית. וירבו דמיו:

כלום שומעין לו. לעבור על דברי תורה:

ופרכינן הפדו רחמנא אמר לא תפדה. ועל דבריו אין לעבור אבל לשקול בליטרא אין כאן עבירה על דברי תורה:

אלא א"ר אמר. הכי איכא למיפשטא לבעיין:

כלום הקנה. הכהן זה לבדק הבית אלא מה שקנו לו (בגופו) בבכור זה וכיון דאצלו לא הותר לישקל בליטרא אין יכול להקנות לבדק הבית עודף דמי צמצום משקל הליטרא:

בְּעֵי רַמִּי בַר חַמָּא:
התפיס בכור לְבִדְק הַבַּיִת,
מֵהוּ שֵׁיִשְׁקוּל בְּלִיטְרָא?

רוּוחָא דְהַקְדָּשׁ עֲדִיף,
אוּ דְלָמָּא:
זֵילוּתָא דְבִכּוֹר עֲדִיף?

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בַר זְבִידָא:
תָּא שְׁמַע:

"נִתְעַרְבוּ בְּבִכּוֹר וּבְמַעֲשֵׂר יָרְעוּ עַד שְׁיִסְתַּאֲבוּ,
וַיֵּאָכְלוּ בְּבִכּוֹר וּבְמַעֲשֵׂר."
לָאוּ לְמִימְרָא דְאֵינוּ נִשְׁקַל בְּלִיטְרָא.

רַב הוּנָא וְרַבִּי חֲזַקְיָה תַלְמִידֵי דְרַבִּי יְרֵמְיָה אָמְרִי:
מִי דְמִי?!

הַתָּם - שְׁתֵּי קְדוּשׁוֹת, וְשְׁנֵי גוֹפִין.
הָכָּא - שְׁתֵּי קְדוּשׁוֹת, וְגוֹף אֶחָד!

מִתְקִיף לֵה רַבִּי יוֹסִי בַר אֲבִין:

מֵה אֵילוּ אָמַר: 'הַפְּדוּ לִי' בְּכּוֹר שֶׁהִתְפִּיסוּ לְבִדְק הַבַּיִת, כְּלוֹם שׁוֹמְעִין לוֹ?!

'הַפְּדוּ'?! רַחֲמֵנָּא אָמַר "לֹא תִפְדֶּה" ⁵⁴² (במדבר יח, יז)!

אָלָּא, אָמַר רַבִּי אַמִּי:
כְּלוֹם הִקְנָה זֶה אָלָּא מֵה שְׁקֵנוּ לוֹ?

⁵⁴² אָךְ בְּכּוֹר שׁוֹר אוּ בְּכּוֹר קֶשֶׁב אוּ בְּכּוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֵת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֵת הַלֶּבֶם תִּקְטִיר אִשָּׁה לְרִיחַ נִיחַח לַיהוָה

13. עה, ב

רָשִׁי

שעיר. אין לו צמר אלא שיער
 אבל אשם איל הוא ויש לו צמר:
 [אשם נזיר וכו'. באשם נזיר
 ובאשם מצורע כבש כתיב וסתם
 כבש בן שנה הוא]:

"הכל יכולין להתערב חוץ מן החטאת והאשם".

מאי שנא "חטאת ואשם"?

דהאי - זכר,
 והאי - נקבה.

חטאת ועולה נמי!

איכא שעיר נשיא.

חטאת ואשם נמי איכא שעיר נשיא⁵⁴³!

האי - שיער,
 והאי - צמר.

פסח ואשם נמי לא מיערב,
 האי - בן שנה,
 והאי בן שתי שנים!

איכא אשם נזיר ואשם מצורע.

ואיבעית אימא:
 איכא בן שנה דמיהזי כבן שתי שנים,
 ואיכא בן שתיים דמיהזי כבן שנה.

14. עה, ב - עז, א

רש"י

משנה

אָשֶׁם שְׁנֹתֶרֶב בְּשִׁלְמִים:

רְבִי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר:

שְׁנֵיהֶם: יִשְׁחֲטוּ - בְּצִפּוֹן.

וְיֹאכְלוּ - בְּחֲמוֹר שְׁבָהּ.

אָמְרוּ לוֹ: אֵין מְבִיאִין קֳדָשִׁים לְבֵית הַפְּסוֹל.

נִתְעַרְבוּ חֲתִיבוֹת בְּחֲתִיבוֹת,

קֳדָשֵׁי קֳדָשִׁים בְּקֳדָשִׁים קָלִים,

הַנֶּאֱכָלִין לַיּוֹם אֶחָד בְּנֶאֱכָלִין לְשָׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה - וְיֹאכְלוּ בְּחֲמוֹר שְׁבָהּ.

גמרא

תְּנִי תֵּנָא קַמֵּיה דְּרַב:

"שְׁבִיעִית אֵין לֹקְחִין בְּדַמְיָה תְּרוּמָה,

מִפְּנֵי שְׁמַמְעֻטִין בְּאִכְלִיתָהּ."

אָמְרוּהּ רַבְּנָן קַמֵּיה דְּרַבָּא:

הָא דְּלֹא כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן,

דְּאֵי כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, הָאָמַר: מְבִיאִין קֳדָשִׁים לְבֵית הַפְּסוֹל!

אָמַר לְהוּ:

אִפִּילוּ תִּימְרוּ רַבִּי שְׁמַעוֹן,

הֲנִי מִיְלֵי - דְּאֵיעֵבַד,

לְכַתְּחִילָה - לֹא.

וּלְכַתְּחִילָה לֹא!?

אִיתִיבִיה אַבְי:

תְּנִי תֵּנָא קַמֵּיה דְּרַב:

"שְׁבִיעִית - אֵין לֹקְחִין בְּדַמְיָה תְּרוּמָה,

מִפְּנֵי שְׁמַמְעֻטִין בְּאִכְלִיתָהּ" (זבחים ז.).

אָמְרוּהּ רַבְּנָן קַמֵּיה דְּרַבָּא:

הָא - דְּלֹא כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן,

דְּאֵי כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן - הָאָמַר: מְבִיאִין קֳדָשִׁים לְבֵית הַפְּסוֹל!

אָמַר לְהוּ:

אִפִּילוּ תִּימְרוּ רַבִּי שְׁמַעוֹן,

הֲנִי מִיְלֵי דְּאֵיעֵבַד,

לְכַתְּחִילָה - לֹא.

וּלְכַתְּחִילָה לֹא!?

אִיתִיבִיה אַבְי:

"וְכוֹלֵן רְשָׁאִין בְּהֵנִים לְשָׁנוֹת בְּאִכְלִיתָן: לְאֶכְלוּ צְלוּיִן,

שְׁלוּקִין,

וּמְבוּשְׁלִין,

וְלַתַּת לְתוֹכָן: תְּבַלִּי חוּלִין,

וְתְּבַלִּי תְּרוּמָה,

דְּבַרִּי רַבִּי יִשְׁמַעֵאל" (זבחים ז.).

אָמַר לֵיהּ: הִנֵּחַ לְתְּרוּמַת תְּבַלִּין דְּרַבְּנָן.

אִיתִיבִיה:

"אֵין לֹקְחִין תְּרוּמָה בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר,

מִפְּנֵי שְׁמַמְעֻט בְּאִכְלִיתָהּ.

וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מַתִּיר" (מעשר שני ג, ב)!

מתני'

כחמור שבהן. לזכרי כהונה
ובעזרה וליום ולילה כדין אשם
ובעל השלמים יצא ידי שלמים
שהרי כל אחד יקרב למי שהוא:
לבית הפסול. שממעט בזמן
אכילת שלמים ומביא לידי נותר
אלא ירעו וימכרו כדלעיל:
יאכלו כחמור שבהן. ובהא רבנן
מודו דליכא תקנתא אחריתי:

גמ'

שביעית אין לוקחין בדמיה
תרומה. מפני שממעט בזמן
אכילת התרומה ומביאה לידי
איסור אכילה שצריכה שתבער
מן העולם קודם שתכלה לחיה
שבשדה ותרומה זו מתבואת
שאר שני שבוע היתה וזמן
אכילתה לעולם דאילו שביעית
לאו בת תרומות ומעשרות היא:
וכולן הכהנים רשאים כו'. משנה
היא בפי כל התדיר (לקמן דף ז:):
וגבי קדשים קאי:

לשנות באכילתן כגון לאכלן
צלוין כו'. אמר קרא לך נתתים
למשחה (במדבר יח) לגדולה
כדרך שהמלכים אוכלין:

ותבלי תרומה. ואע"ג דקא
ממעט בזמן אכילת תרומה:
אין לוקחין תרומה. הכהנים
בכסף מעשר שני בירושלים:
מפני שממעט באכילתה.
במקום אכילתה דמעכשיו לא
יאכלנה אלא בירושלים:

ע"א

רַש"י

כי אתא. אביי קמיה דרב יוסף:
א"ל אמאי לא תותביה. נמי
 מהא:
לבית הפסול. כשצריך לאכול
 השמן בזמן השביעית:
ה"נ. דרבנן תרומת ירק:
אי הכי. דמשום דרבנן הוא:
איכפא מיבעיא ליה למיתני.
 אין. מבשלין ירק של תרומה
 בשמן שביעית ורבי שמעון מתיר
 אבל השתא שמן תרומה
 דאורייתא היא דכתיב (שם) כל
 חלב יצהר וקא שרי ר"ש:
דאיערב. שמן בירק ועל כרחו
 יבשלם יחד כדמפרש לקמיה דאי
 אפשר לסוחטו כולו ממנו:
הא לא דמי כו'. סיומא דקושיא
 הוא:
חתיכה בחתיכות. מתניי היא
 וקתני תאכל כחמור שבהן
 ואפילו לרבנן והכא נמי אי
 בדאיערב עסקינן לא הוו פליגי
 רבנן עליה:
וקמפסיד בשביעית. ורחמנא
 אמר לאכלה ולא להפסד:
למחרת. בספק מצורע מוחלט
 וספק אינו מוחלט קאי למחרת
 ביום השמיני:
שחיטה בצפון ובהונות. כחומר
 אשם:
וסמיכה ונסכים ותנופת חזה
ושוק. כחומר שלמים והא הכא
 דלמא לאו מצורע הוא והוי
 שלמים וקתני ונאכל ליום ולילה
 אלמא לכתחלה נמי שרי ר"ש:
הא תינח אשם כו'. מלתיה
 דר"ש קא מפרש ואזיל ולא
 לרבא קא מותיב:
לוג זה יהא נדבה. אם אינו
 מצורע דאמר'י לקמן בפי' כל
 התדיר (דף צא.) מתנדבין שמן
 בפני עצמו:
ובעי מיקמץ. המתנדב שמן
 קומצו ומקטיר הקומץ ושיריו
 נאכלין כדיליף ליה מקרבן מנחה
 (קרבן) מלמד שמתנדבין שמן
 כמנחה כו':

אישתיק ליה.

כי אתא לקמיה דרב יוסף,
 אמר ליה: אמאי לא תותביה מהא:
"אין מבשלין ירק של שביעית בשמן של תרומה,
שלא יביאו קדשים לבית הפסול,
ודבי שמעון מתיר" (שביעית ה, ז)!

אמר ליה אביי:

ולאו מי אותביתיה מהא דתבלין, ואמר לי: הנח לתרומת תבלין דרבנן?
 הכא נמי,⁵⁴⁴ תרומת ירק דרבנן!

אי הכי, איכפא מיבעיא ליה למיתני: 'ירק של תרומה בשמן של שביעית'!

ולאו מי אותביתיה ממתניתין דמתיר רבי שמעון, ואמר לי: דאיערב? הכא נמי דאיערב!

אי דאיערב, מאי טעמיהו דרבנן?

מידי דהוה אשם ושלמים.

מי דמי?!

התם - אית ליה תקנתא ברעייה,
 הא - לית ליה תקנתא ברעייה!

הא לא דמי אלא לחתיכה שבחתיכות.
 דכיון דלית תקנתא, דאכל כחמור שבהן!

מתקיה לה רבינא:

מי דמי?! "חתיכה שבחתיכות" - לית לה תקנתא כלל,
 האי - אית ליה תקנתא בסחיטה!

ורב יוסף?

היכי נסחוט?

נסחוט טובא - קא מפסיד בשביעית!
 נסחוט פורתא - סוף סוף איצרוכי מערב!

איתיביה:

"רבי שמעון אומר:

למחרת, מביא אשמו ולוגו עמו,
ואומר: אם של מצורע הרי זה אשמו וזה לוגו,
ואם לאו - אשם זה של שלמי נדבה.
ואותו אשם טעון שחיטה בצפון,
ומתן בהונות, וסמיכה, ונסכים, ותנופת חזה ושוק, ונאכל ליום ולילה!"

ע"ב

תקוני גברא שאני.

התינח אשם,

לוג - מאי איכא למימר!

דאמר: לוג זה יהא נדבה.

ודילמא לאו מצורע הוא, ובעי מקמץ!

⁵⁴⁴ מהדורת וילנא: (תרומה), ומסורת השי"ס לא גורס.

רס"י

מתן שבע. כדכתיב קרא בלוג של מצורע והזה מן השמן באצבעו [וגו'] (ויקרא יד): **והא חסר ליה**. ע"י קמיצה ולוג חסר פסול כדכתיב (שם) ולוג שמן:

עד שלא יצק. מן הלוג על כפו השמאלית כדכתיב ומן השמן יצק הכהן על כף הכהן השמאלית והזה הכהן באצבעו הימנית מן השמן אשר על כפו השמאלית (שם):

והא בעי קומץ הקטרה. דדלמא נדבה הוא: **דמקטיר ליה**. ושיריים נאכלין ממ"נ אי מצורע הוא הרי הוא נאכל כדאמרי' בפי בית שמאי (לעיל דף מד): לכל קרבנם לרבות לוג שמן של מצורע ואי נדבה הוא הרי הוא כשירי מנחה:

אי בתר מתנות שבע. דלמא נדבה הוא וכי יהיב מתן שבע בתר קמיצה הוה להו שיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה וק"ל במנחות בפ"ק (דף ט): אין מקטירין הקומץ עליהן דכתיב מן המנחה פרט לשחסרה היא כו':

ואי קודם מתן שבע. היכי מצי למיתב תו מיניה מתן שבע דלמא נדבה היא והקטרת הקומץ הקטרה והנך הוה להו שיריים וכי הדר מעייל מידי מינייהו קא עבר משום בל תקטירו כדכתיב (ויקרא ב) כי כל שאור וכל דבש וגו' והאי ממנו יתירא הוא ודרשינן ביה נמי לא תקטירו כל שממנו אשה לה' יש בכלל הזה קדשים ושירי מנחה ולחם הפנים שקרב מהן כבר לאישים האימורים וכן הקומץ וכן הבזיכין קיימי שירים בבל תקטירו והנך הזאות במקום הקטרה קיימי:

לשם עצים. דאמר הכי אם מצורע הוא דאין הקטרת הקומץ הקטרה דהא לאו נדבה הואי הרי מזה מאלו שאינן שיריים ואם אינו מצורע והקטרת הקומץ הקטרה ויש ממנו לאישים ואלו שיריים הם ובבל תקטירו הרי הזאות האלו כאילו הם מים שהרי רשאי להעלות שירי מנחה על המזבח:

לשם עצים. והאי דנקט לישנא דעצים ולא נקט לשם מים משום לישנא דקרא דאותביה מבל תקטירו נקט לה:

לריח ניחוח אי אתה מעלה. בתריה דההוא קרא דכל שממנו לאישים כתיב קרבן ראשית תקריבו אותם ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח קרבן ראשית אשור ודבש וכתוב בראש המקרא העליון קאי וקאמר יש לך להביא מהן ביכורים מן הדבש ושתי הלחם מהשאר ואל המזבח לא יעלו אכוליה קרא קאי ואדרשה דבל תקטירו:

שיריים. הך פורתא מה שהוסיף אחר קמיצה ודלמא נדבה הוה ולא שרי להו מתנות המצורע אלא קמיצה קא שרי להו:

דפריק ליה. ואומר אם אינו מצורע הלוג נדבה הרי מה שהוספתי שלא לצורך מחולל על מעות הללו דכלי שרת אין מקדשים אלא מדעת וזה לא נתנו לתוך הלוג ע"מ שיקדשנו הלוג אם אינו מצורע לפיכך יש לו פדיון:

קא מעייל חולין. כשהוא פודהו ומוציאו לחולין נמצא אותו שמן של חולין בעזרה:

איפסיל ליה. כל הלוג ביוצא דהא קדש קדשים הוא כמנחה ואי קשיא למה לי כולי האי דקמיץ ברישא והדר מוסיף עליה ואיכא לאקשווי כל הני ליעבד ברישא כל צרכי מצורע והדר נימלייהו וניקמוץ וניקטר ולא בעי למיפרקיה איכא לתרוצי מאחר שהקדישו למזבח אין יכול לשנותו לצרכי מצורע שמה אינו מצורע והלוג של מזבח נמצא מאבד קדשי מזבח בידים הלכך קמיץ ברישא לצורך גבוה ואי נמי מצורע הוא לא מפסיד מידי דהדר ממלי ליה כדאמרן:

והאמר רבי שמעון אין מתנדבין שמן. לקמן בפי כל התדיר (דף צא). והיכי אמרת לר"ש לוג זה היא נדבה: **ונימא אם אינו מצורע אשם זה יהא אשם תלוי**. לכפר על ספק עבירה שבידו כר"א דאמר בכריתות (דף כה). מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום שאין לך אדם שאינו עומד בספק חטא והכי שפיר טפי שזמן אחד לאכילת כל האשמות ולא מביא קדשים לבית הפסול:

תורה תורה. כלומר היכן היא תורה של אדם גדול כמותך:

אימרי בדיכרי קא מחלפין לך. כבש בן שנתו מיחלף לך באיל בן שתי שנים אשם מצורע כבש בן שנתו הוא והיאך יכול הוא להתנות עליו באשם תלוי שאינו בא אלא איל בן שתי שנים:

דמקמיין.

ודילמא מצורע הוא, וכע"ז מתן שבע!

דיהיב.

והא חסר ליה!

דמיייתי פורתא ומלי ליה.

דתנן:

"חסר הלוג עד שלא יצק ימלאנו" (נגעים יד, ט).

והא בעי הקטרה!

דאקטר ליה.

אימת?

אי בתר מתנות שבע - הוה להו שיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה, ואין מקטירין את הקומץ עליהן.

אי קודם מתנות שבע - כל שממנו לאישים הרי הוא ב"בל תקטירו"!

אמר רב יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי: דמסיק להו לשם עצים.

דתנאי:

"דבי אליעזר אומר:

לריח ניחוח אי אתה מעלה,

אבל אתה מעלה לשם עצים".

ע"א

והא איכא שיריים דבעי מיליניהו, ואיכא הך פורתא דלא קמיין עליה!

דפריק ליה.

דפריק ליה היכא?

אי גוואי - קא מעייל חולין לעזרה!

אי אבראי - איפסיל ליה ביוצא!

לעולם - גוואי.

חולין ממילא הויין.

והא אמר רבי שמעון: "אין מתנדבין שמן" (זבחים צא)!

תקוני גברא שאני.

ייתיב רב רחומי קמיה דרבינא, ויתיב וקאמר משמיה דרב הונא בר תחליפא: ונימא: אשם זה יהא אשם תלוי!

שמע מינה: מאן תנא דפליג עליה דרבי אליעזר (כריתות כה)? רבי שמעון הוה, דאמר: אין מתנדבין אשם תלוי.

אמר ליה: תורה, תורה!

אימרי בדיכרי מיחלפי לך?!

15. עז, א

רש"י

מתני'

יתן למעלה. על המזבח:

ורואה אני את בשר חטאת. שהוא בבל תקטירו כאילו הן עצים דכיון דלא להקטרה מכוון שרי:

ויצאו לבית השריפה. דלית להו רואין וקעבר בכל שממנו לאישים הוא בבל תקטירו שכבר אימוריו קרבו ונעשה הבשר שיריים:

גמ'

ואל המזבח לא יעלו. בתר לא תקטירו ממנו דדרשינן מיניה כל שממנו לאישים כתיב:

אותם. ברישא דקרא כתיב קרבן ראשית תקריבו אותם ואשאור ודבש קאי כדפרישית לעיל מה יש לך להביא מהן שתי הלחם מן השאור שהיא ראשית לכל המנחות וביכורים מן הדבש ואל המזבח לא יעלו וגוי אבל אתה מעלה לשם עצים:

אבל מידי אחרינא לא. אכל שממנו לאישים דנפיק מסיפיה דקרא קמא לא קאי:

ורבי אליעזר. להכי כתיב אותם למעוטי אשאור ודבש למעוטי שיריים מאזהרת אל המזבח לא יעלו דמרבין מיניה כבש כמזבח כדתניא בתורת כהנים אין לי אלא מזבח כבש מניין תלמוד לומר אל המזבח:

ורבנן תרתי שמעינן מינה. דמיעוטא דאותם אכל מאי דכתיב בהדא קרא קאי [וכי] היכי דממעט שיריים מאיסורא דריבויא דכבש כמזבח ממעט להו נמי מהיתירא דהעלאה לשם עצים דנפקא מהאי קרא:

משנה

איברי חטאת שנתערבו באיברי עולה,

רבי אליעזר אומר:

יתן למעלה,

ורואה אני את בשר החטאת מלמעלה כאילו הן עצים.

וחכמים אומרים:

תעובר צורתן,

ויצאו לבית השריפה.

גמרא

מאי טעמא דרבי אליעזר?

אמר קרא: "ואל המזבח לא יעלו לריח ניהו" ⁵⁴⁵ (ויקרא ב, יב),

לריח ניהווח אי אתה מעלה,

אבל אתה מעלה לשם עצים.

ורבנן?

מיעט רחמנא "אותם",

"אותם" הוא דאי אתה מעלה,

אבל אתה מעלה לשם עצים,

אבל מידי אחרינא - לא.

ורבי אליעזר?

"אותם" - הוא דרבאי לך כבש כמזבח,

אבל מידי אחריני - לא.

ורבנן?

תרתי שמע מינה.

⁵⁴⁵ קרבן ראשית תקריבו אתם ליהוה ואל המזבח לא יעלו לריח ניהו

16. עז, א-ב

רס"י

מתני'. דקתני [דבבשר] חטאת פליגי רבנן וקתני נמי איברים בבעלי מומין לרי אליעזר לא קרב אלא אם כן קרב אחד מהן קודם שנמלך דלאו כי האי תנא: כגון שעלו על הכבש. וכיון דלרייע לא ירדו מן המזבח הני מעלן לכתחלה מכבש למזבח דקיי"ל לקמן (דף פו.) כשם שהמזבח מקדש כן הכבש מקדש:

אפי' בעינייהו. שלא נתערבו בתמימים אם עלו בעלי מומין לכבש לרייע יקרבו: כס. משמע כשהן בפני עצמן:

["איברי חטאת שנתערבו באיברי עולה,

רבי אליעזר אומר:

יתן למעלה,

ורואה אני את בשר החטאת מלמעלה כאילו הן עצים.

וחכמים אומרים:

תעובר צורתן,

ויצאו לבית השריפה"].

מתניתין דלא פי האי תנא,

דתנא:

"אמר רבי יהודה:

לא נחלקו רבי אליעזר וחכמים: על איברי חטאת שנתערבו באיברי עולה - שיקרבו.

ברובע ונרבע - שלא יקרבו.

על מה נחלקו?

על איברי עולה תמימה שנתערבו באיברי בעלת מום,

שרבי אליעזר אומר: יקרבו, ורואה אני למעלה כאילו הן עצים.

וחכמים אומרים: לא יקרבו."

ורבי אליעזר - מאי שנא "רובע ונרבע" דלא חזו,

"בעלת מום" נמי לא חזו!

עז, ב

אמר רב הונא:

בדוקין שבעין,

ואליבא דרבי עקיבא, דאמר: אם עלו - לא ירדו.

אימר דאמר רבי עקיבא דאי עבר,

לכתחלה - מי אמר?

אמר רב פפא:

הכא במאי עסקינן:

כגון שעלו על גבי כבש.

אי הכי,

אפילו בעינייהו!

אלא טעמיה דרבי אליעזר:

מיעט רחמנא: "מום בם"⁵⁴⁶ (ויקרא כב, כה) - הוא דלא ירצו,

הא על ידי תערוכת - ירצו.

ורבנן?

"מום בם" - הוא דלא ירצו,

הא עבר מום - ירצו.

ורבי אליעזר?

מ"בם" - "בהם" (ויקרא כב, כה).

ורבנן?

"בם" "בהם" - לא דרשי.

אי הכי, "רואה"? הא רחמנא אכשריה!

⁵⁴⁶ ומיד בן נכר לא תקריבו את להם אלהיכם מכל אלה כי משחתם בהם מום בם לא ירצו לכם

רש"י

מידי זהוי אבשר חטאת.
 דמודיתו לי דאם נתערב באיברי
 עולה יקרב לשם עצים כדאמרן :

לְדַבְרֵיהֶם קָאָמַר לְהוּ,
 לְדִידֵי - רַחֲמָנָא אֶכְשָׁרִיהּ,
 לְדִידְכוּ - אֹדוּ לִי מִיָּהָא בְּשֵׁר בְּעֵלְת מוּם כְּעֵצִים דְּמִי,
 מִיָּדֵי דְהוּהוּ בְּשֵׁר חֲטָאת.

וּרְבִנּוּ?

הָכָא - מְאִיסִי.
 הֵתָם - לֹא מְאִיסִי.

17. עז, ב

רש"י

מתני'
איברים. של עולות הרבה באיברי עולת בעלת מוס אם קרב [א' מהם] תלינן איסורא ביה:
יצא לבית השרפה. דלא תלינן איסורא בקריבין כבר: גמי' (לא נחלקו כו'):
אלא שנים שנים. זוג זוג יקריבם דאיכא למימר מיגו דהאי לאו דאיסורא הוא דהאי נמי לאו איסורא הוא ואיסורא אזיל ליה בההוא דקרב קודם שנמלך אבל אחד אחד דליכא מיגו לא:
חוץ מאחד מהן כו'. מכלל דלרבי אליעזר קרב:
זוג אחד. שני ראשים:

משנה

אברין באברין בעלי מומין:
רבי אליעזר אומר:
אם קרב ראש אחד מהן - יקרבו כל הראשין.
בפעים של אחד מהן - יקרבו כל הפעים.
וחכמים אומרים:
אפילו קרבו כלם חוץ מאחד מהן, יצא לבית השריפה.

גמרא

אמר רבי אלעזר:
לא הכשיר רבי אליעזר, אלא שנים שנים.
אבל אחד אחד - לא.

מתיב רבי ירמיה:

"וחכמים אומרים:
אפילו קרבו נולן חוץ מאחד מהן - יצא לבית השריפה!"

אמר לו רבי ירמיה בר תחליפא:
אסברה לך, מאי "אחד"? זוג אחד.

18. עז, ב - עח, א

רס"י

משנה

דָּם שֶׁנִּתְעַרַב בְּמֵיִם?
 אִם יֵשׁ בּוֹ מִרְאִית דָּם - בְּשֵׁר.
 נִתְעַרַב בֵּינָם - רוֹאֵין אוֹתוֹ כְּאֵילוֹ הוּא מֵיִם.
 נִתְעַרַב בְּדָם בְּהֵמָה,
 אוֹ בְּדָם הַחִיָּה - רוֹאֵין אוֹתוֹ כְּאֵילוֹ הוּא מֵיִם.
רבי יהודה אומר:
 אֵין דָּם מְבַטֵּל דָּם.
 נִתְעַרַב בְּדָם פְּסוּלִין - יִשְׁפָּךְ לָאֵמָה.
 בְּדָם הַתְּמַצִּית - יִשְׁפָּךְ לָאֵמָה.
רבי אליעזר מכשיר.
 אִם לֹא נִמְלַךְ וְנָתַן - בְּשֵׁר.

עח,א

גמרא

אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַר אֲבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:
 לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁנִּפְּלוּ מֵיִם לְתוֹךְ דָּם,
 אֲבָל נִפְּלָ דָם לְתוֹךְ מֵיִם - רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן בְּטֵל.

אמר רב פפא:

וְלַעֲנִין כִּיסוּי, אֵינּוּ כֵן,
 לְפִי שְׂאִין דְּחוּי בְּמִצּוֹת.

מתני'

שנתערב ביין. שהוא אדום ואין מראה ניכר בו:
רואין אותו יין כאילו הוא מים.
 ואומדין אם היה דם שנתערב כאן ניכר במים הללו כשר לזריקה:
בדם הבהמה. של חולין:
רואין אותו. של חולין כאילו הוא מים ואומדין אותו אם היה דם הזבח ניכר כשר ואע"פ שהחולין רבין עליו:
אין דם מבטל דם. דמין במינו לא בטיל ואפי' טיפה לתוך כלי גדול כשר לזריקה:
נתערב בדם פסולין. כגון ברובע ונרבע או שנשחט חוץ לזמנו או חוץ למקומו:
ישפך לאמה. ואפילו הכשר רבה עליו וכן בדם התמצית ישפך לאמה ואע"פ שדם הנפש רבה עליו ומשום גזירה כדמפרש בגמ':
ור"א מכשיר. טעמא מפרש בגמ':
אם לא נמלך ונתן כשר. אפילו לת"ק דאפילו לכתחלה אי לאו משום גזירה היה מכשיר:

גמ'

לא שנו. דאם יש בו מראית דם כשר ואע"ג דרובא מים אלא שנפלו מים לתוך דם:
ולענין כיסוי. דתנן ביה נמי כה"ג נתערב במים אם יש בו מראית דם חייב לכסות בפ' כיסוי הדם (חולין דף פז.):
אינו כן. דאפילו נתן דם לתוך מים אם יש בו מראית דם חייב לכסות ולא אמרינן קמא קמא בטיל ליה:
לפי שאין דחוי במצות. דאע"פ שנדחה טפה ראשונה שנפל לתוך המים ולא היה מראיתה ניכר אפ"ה כי הדר נפל טפה שניה חוזרת ראשונה וניעורה להצטרף עמה וכי נפל עד שהפכו מים למראה דם חוזר ונראה לכיסוי ולא אמרינן הואיל ונדחה ידחה דלא שייך דחוי אלא בדבר קדושה:

19. עה, א - עט,

כָּסִי

שבִּלְלָן זֶה בּוֹה. כֹּזֵית מִזֶּה וְכֹזֵית מִזֶּה וְנִתֵּן לְתוֹךְ פִּיּו פְטוֹר מִמְלָקוֹת וְאִפִּילוֹ הִתְרוּ בוּ :

אִי אֶפְשֶׁר שְׁלֵא יִרְבֶּה מִינּוּ עַל חֲבִירוֹ כּו'. כִּשְׁהוּא לֹעֵס אוֹתָהּ בְּפִיּו נִבְלַל מִינּוּ לְתוֹךְ חֲבִירוֹ מִיַּעֲטוֹ שֶׁל זֶה בְּרֹבּוֹ שֶׁל זֶה וְבִטֵּל הַמִּיַּעֲטוֹ בְּרֹבּוֹ וְהַבְּטֵל בְּכֹל מִינּוּ נֹסֵף עַל הַמְּבֻטֵּל וְנִקְרָא בְּשֵׁמוֹ וְנִגְרַע מִמִּינוֹ וְאִי לְכוּיִן שְׁלֵא יִהְיֶה מִמִּין הָאֶחָד בִּטֵּל בְּחֲבִירוֹ יוֹתֵר מִמֶּה שְׁבִטֵּל מִמִּין חֲבִירוֹ בּוּ וְנִמְצָא שְׁאִין בְּאוֹתוֹ (מִינּוּ) כְּשִׁיעוֹר דְּבִצִּיר לִיָּה שִׁיעוֹרִיָּה וְלֹא יִדְעִינָן הִי מִיַּנְיִיהוּ בְּצֵר לִיָּה וְכִי מִתְרִינָן בִּיה לֹא יִדְעִינָן מִשּׁוֹם מֵאִי נִתְרִי בִּיה וְצָרִיךְ לְהִתְרוֹת בּוּ מִשּׁוֹם הָאִיסוּר הִלְכֵךְ כִּי מִתְרוּ בִּיה מִשּׁוֹם פִּיגוּל הוּיָא הִתְרַאת סִפְק דְּלִמָּא לֹא בְּדִידִיָּה תְּהוּי חֲיוּבָא וְכֵן בְּנוֹתָר וְאֵעִיג דְּבַמְסַקְנָא וְדֹאִי אֶחָד מִיַּנְיִיהוּ עֵבֵר בְּשַׁעֲתָהּ הִתְרַאָּה מִיָּהָא סִפְק הוּא בְּכֹל אֶחָד אִם יַעֲבוֹר עֲלֵיו אִם לֹא וְהִתְרַאת סִפְק לֹא הִתְרַאָּה הִיא :

שִׁמְעֵ מִינָה אִיסוּרִין מְבֻטְלִין זֶה אֵת זֶה. כִּי הִיכִי דְּהִיתֵר מְבֻטֵּל אִיסוּר וְלֹא אִמְרִינָן אִיסוּרָא לֹא מְבֻטֵּל אִיסוּרָא :

וְשִׁמְעֵ מִינָה נֹתֵן טַעַם בְּרֹבּוֹ לֹא דְאוֹרִיָּתָא. הָא דְאִמְרוּ רַבָּנִן בְּכֹל דְּכֹתִי אִיסוּר הַנּוּיָט בְּהִיתֵר אוֹסְרוּ וְאֵעִיג שֶׁהִיתֵר בְּרֹבּוֹ לֹא דְאוֹרִיָּתָא הוּא לְלִקּוֹת עֲלֵיו דְאִי דְאוֹרִיָּתָא נְהִי נְמִי דְרַבָּה מִינּוּ עַל חֲבִירוֹ מִיָּמ טַעַמָּא יְהִיב וְאִיכָּא טַעַמָּא דְשִׁיעוֹר שְׁלֵם וְקִסְיָד הַשְׁתָּא דְאִפִּילוֹ פִּיגוּל וְנוֹתֵר מִבִּי מִינִים שְׁטַעְמוֹ שֶׁל זֶה נִיכְר בּוֹה נְמִי פְטוֹר לְרִיָּל כְּגוֹן הָאִי בִּשְׂר וְהָאִי שִׁירִי מִנְחָה :

הִ"ג עֵשֶׂה עֵיסְתוֹ מִן חֲטִינּוּ וְמִן הָאוֹרִזְ כּו'. וְאִדָּם יוֹצֵא בֵּה יָדִי חוֹבְתוֹ שֶׁל עֵשֶׂה דְקוּם אֶכּוֹל מִצֵּה בְּפִסְחָא וְאִי נֹתֵן טַעַם בְּרֹבּוֹ לֹא דְאוֹרִיָּתָא הִיכִי נְפִיק הָא קִיָּיל (פְּסַחִים דָּף לה.) דְאִין יוֹצֵאִין אֲלֵא בְּמִצֵּה שֶׁהִיא מִחֲמַשְׁתּוֹ הַמִּינִין דְכֹתִיב לֹא תֹאכַל עֲלֵיו חֲמֵץ שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל עֲלֵיו מִצּוֹת (דְּבָרִים טז) דְּבָרִים הַבָּאִים לִידֵי חִימוּץ אֲתָה יוֹצֵא בְּהֵן יָדִי מִצֵּה יוֹצֵא אֵלּוֹ שְׁאִין בְּאִין לִידֵי חִימוּץ אֲלֵא לִידֵי סְרַחוּן :

אֲלֵא מִינּוּ בְּשִׁאִינוֹ מִינוֹ. שֶׁהִטְעַם נִיכְר בּוּ בְּטַעַמָּא מַחִיב וְלִקִּי מִן הַתּוֹרָה וְכִי אִמְר רִישׁ לְקִישׁ בְּפִיגוּל וְנוֹתֵר שֶׁל מִינּוּ וְמִינוֹ דְלִיכָּא לְמִיקָם אִטַּעְמָא וְלֹא תִשְׁמַע מִינָה נֹתֵן טַעַם בְּרֹבּוֹ לֹא דְאוֹרִיָּתָא :

וְנִשְׁעַר מִינּוּ בְּמִינוֹ כְּמִינּוּ בְּשִׁאִינוֹ מִינוֹ. כִּיּוֹן דְּהִיכָּא דְקִיָּיִמִין אִטַּעְמָא כֹּל כְּמָה דִּיהִיב טַעַמָּא לֹא בְּטִיל כִּי לִיכָּא לְמִיקָם נְמִי אִמְרֵי מִזְלוּלִינָן בְּאִיסוּרֵי לְמִיָּהֲדֵר וְלְבִטְלָן בְּרֹבּוֹ נִימָא רּוֹאִין אִילוֹ הִיָּה מִינּוּ וְשִׁאִינוֹ מִינוֹ הָאִי יֵשׁ בּוּ הִיכֵר טַעַמָּא הַשְׁתָּא נְמִי לֹא נִיבְטִיל עַד דְּרַבָּה עֲלֵיו כֹּל כֵּךְ כְּשִׁיעוֹר בִּיטוּל שֶׁל מִינּוּ וְשִׁאִינוֹ מִינוֹ :

מֵאִי לֹא רּוֹאִין לְאוֹתוֹ יִין כְּאִילוֹ מִיָּם הוּא. וְאִם מִרָאָה דָּם הִיָּה נִיכְר בְּהֵן כְּשֵׁר אֲלִמָּא אֵעִיג דְּמִינּוּ בְּמִינוֹ הוּא לְעִנְיָן בִּיטוּלָא דְחֲזוּתָא לֹא אִמְרִינָן לִיבְטֵל בְּרֹבּוֹ אֲלֵא מִשְׁעִרִינָן לִיָּה כְּמִינּוּ בְּשִׁאִינוֹ מִינוֹ :

לֹא רּוֹאִין אוֹתוֹ לְדָם כְּאִילוֹ הוּא מִיָּם. וּפְסִיל דְּבִטֵּל לִיָּה בְּרֹבּוֹא הוֹאִיל וְבִתֵּר חֲזוּתָא אֲזִלִּין וְהִכָּא לִיכָּא לְמִיקָם עֲלִיָּה דְמִילְתָּא בְּטִיל בְּרֹבּוֹא :

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר רּוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילוֹ הוּא יִין אֲדוּם. לְקַמְן מִיַּתִּי לֵה לְכוּלָּה מִשְׁנָה :

דְּלִי טַמָּא :
שִׁישׁ בּוּ יִין לְבָן אוֹ חֲלָב. שְׁאִין מִרְאִיָּהֵן נִיכְר בְּתוֹךְ הַמִּים :
וְהַטְּבִילוּ. וְקֹאמֵר ר' יְהוּדָה הוֹאִיל וְאִילוֹ יִין אֲדוּם הוּא כֹּל זִמְן שְׁאִדְמוּמִית שְׁלוֹ נִיכְרֵת לֹא בְּטִיל בְּמִים וְאִין טְבִילָה עֵוֹלָה לְכֹלִי זֶה אֲלֵא אִם כֵּן שְׁפָךְ מֵהֵן עַד שִׁירְבוּ לִיכְנֵס לְתוֹכּוֹ מִמִּי הַמְּקוּהָ כְּדִי לְהַפְקִיעַ כֹּל מִרָאָה הִיָּין הִיָּמְנוּ הַשְׁתָּא נְמִי כִּשְׁהוּא לְבָן רּוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילוֹ הִיָּה אֲדוּם אִם מִמוּעַט כֹּל כֵּךְ שֶׁהִמִּים הַנְּכַנְסִים לְתוֹכּוֹ יֵשׁ בְּהֵן שִׁיעוֹר לְהַפְקִיעַ מִרְאִיו כְּשֵׁר כְּלוּמֵר עֲלֵתָה לוֹ טְבִילָה וְאִם לֹא פְסוּל אֲלִמָּא מִשְׁעִרִין מִינּוּ בְּמִינוֹ כְּמִינּוּ בְּשִׁאִינוֹ מִינוֹ וְלִהְחֲמִיר דְּלֹא לִיבְטֵל בְּרֹבּוֹא כֹּל דְּהוּ :

תְּנַאי הִיא. דְּרַבָּנָן פְּלִיגִי עֲלֵיָּה דְר' יְהוּדָה וְכוּוֹתִיָּיהוּ קִיָּיִמִין :
וְהַטְּבִילוּ. וְלֹא שְׁפָךְ מֵה שְׁבִתוֹכּוֹ הוֹלְכִין אַחַר הַרּוֹב אִם לֹא הִיָּה חֲצִיו יִין כִּיּוֹן שֶׁהִטְבִּילוּ וְנִתְמַלָּא מִמִּי הַמְּקוּהָ וְרַבּוֹ הַמִּים עַל הִיָּין טְהוֹר :

(כְּאִילוֹ הוּא יִין אֲדוּם): דְּלִי שְׁהוּא מְלֵא רּוֹקִין. גְּרַסִּינָן :
כְּאִילוֹ לֹא טְבִיל. שֶׁהֲרוּק עֵב הוּא וְחוּצָץ בְּפָנֵי הַמִּים וְאִינוּ בִּטֵּל בְּמִים וְמִלָּא לֹא דוֹקָא אֲלֵא אִיִּדִי דְבַעֲי לְמִיתְנֵי מְלֵא מִי רְגִלִים דְּדוֹקָא הוּא דְאִשְׁמַעֲיָן רְבוּתָא דְלֹא בַעֲי לְבִטּוּלִיהוֹן דְכִיּוֹן שְׁעִבְרוּ מִי הַמְּקוּהָ עַל פִּיּו וְנִשְׁקוּ לְאוֹתוֹן שְׁבִתוֹכּוֹ נַעֲשׂו חֲבוֹר לְהֵם וְטֵהֵר דְּמִי רְגִלִים מִינּוּ מִיָּם הֵן תְּנִי נְמִי מְלֵא רּוֹקִין :
רּוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילוֹ הֵן מִיָּם. כְּלוּמֵר אֵף עַל פִּי שְׁמִרְאִיָּהֵן חֲלוּק מִקְצַת מִמְרָאָה שְׁאֵר מִיָּם אִפִּילוֹ הִכִּי כִיּוֹן דְּמִינּוּ מִיָּם הֵן לֹא בַעֲי רּוֹבָא לְבִטּוּלִי אֲלֵא רּוֹאִין אוֹתוֹ כּו' :

מְלֵא מִי חֲטָאָת. הוֹאִיל וְהֵן אֵב הַטּוּמָאָה וְחִשְׁבִּי מִשּׁוֹם קְדוּשֵׁיתִיָּהוּ לֹא בְּטִלִּין אֲלֵא בְּרֹבּוֹא :
עַד שִׁירְבוּ הַמִּים. אִין טְבִילָה עוֹלָה לְכֹלִי עַד שִׁשְׁפוּךְ מֵהֵם יוֹתֵר מִחֲצִיו שֶׁל כֹּלִי כְּדִי שִׁירְבוּ הַמִּים הַנְּכַנְסִין עַל מִי חֲטָאָת :

אָמַר רִישׁ לְקִישׁ:

הַפִּיגוּל,
וְהַנּוֹתֵר,
וְהַטְּמָא,

שְׁבִלְלָן זֶה בּוֹה, וְאֶכְלֵן - פְּטוֹר,
אִי אֶפְשֶׁר שְׁלֵא יִרְבֶּה מִינּוּ עַל חֲבִירוֹ וְיִבְטְלֵנוּ.

שְׁמַע מִינָה תְּלֵת:

שְׁמַע מִינָה: אִיסוּרִין מְבֻטְלִין זֶה אֵת זֶה.
וְשְׁמַע מִינָה: נֹתֵן טַעַם בְּרֹבּוֹ - לֹא דְאוֹרִיָּתָא.
וְשְׁמַע מִינָה: הִתְרַאת סִפְק - לֹא שְׁמָה הִתְרַאָּה.

מְתִיב רַבָּא:

"עֲשֵׂה עֵיִשָּׁה מִן חִטִּינּוּ וְמִן אוֹרִזְ,
אִם יֵשׁ בָּהּ טַעַם דָּגָן - חֲטִיבַת בְּחֻלָּה" (חֲלָה ג, ז).
וְאֵף עַל גַּב דְּרֹבָא אוֹרִזְ!

מְדַרְבְּנָן.

אִי הִכִּי, אִימָא סִיפָא:

"אָדָם יוֹצֵא בָּהּ יָדִי חוֹבְתוֹ בְּפִסְחָא!"

עַה,ב. אֲלֵא, מִינּוּ בְּשִׁאִינוֹ מִינוֹ - בְּטַעַמָּא.

מִינּוּ בְּמִינוֹ - בְּרֹבּוֹא.

וְנִשְׁעַר מִינּוּ בְּמִינוֹ כְּמִינּוּ בְּשִׁאִינוֹ מִינוֹ!

דְּתַנָּן:

"וְנִתְעַרַב בֵּינָן - רּוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילוֹ הוּא מִיָּם."

מֵאִי לֹא רּוֹאִין אוֹתוֹ לְיִין כְּאִילוֹ הוּא מִיָּם.

לֹא, רּוֹאִין אוֹתוֹ לְדָם כְּאִילוֹ הוּא מִיָּם.

אִי הִכִּי, 'בְּטֵל' מִיבַעֲי לִיָּה!

וְעוֹד,

תְּנַאי:

"דְּלִי שִׁישׁ בּוּ יִין לְבָן אוֹ חֲלָב,

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:

רּוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילוֹ הוּא יִין אֲדוּם,

אִם דִּיָּה מְרָאָהוּ - כְּשֵׁר,

וְאִם לֹא - פְּסוּל!"

תְּנַאי הִיא,

דְּתַנָּן:

"דְּלִי שִׁישׁ בּוּ יִין לְבָן אוֹ חֲלָב,

וְהַטְּבִילוּ - הוֹלְכִין אַחַר הַרּוֹב.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:

רּוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילוֹ הוּא יִין אֲדוּם,

אִם דִּיָּה מְרָאָהוּ - כְּשֵׁר,

וְאִם לֹא - פְּסוּל."

וְרַמְיָנָה:

"דְּלִי שְׁהוּא מְלֵא רּוֹקִין וְהַטְּבִילוּ - כְּאִילוֹ לֹא טְבִיל.

מִי רְגִלִים - רּוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילוֹ הֵן מִיָּם.

מְלֵא מִי חֲטָאָת - עַד שִׁירְבוּ הַמִּים עַל מִי חֲטָאָת."

מאן שמעת ליה דאית ליה "רואין"? רבי יהודה,
וקתני דסגי ליה ברובא!

אמר אבי:

לא קשיא:

הא - דידיה. עטא

הא - דרביה.

דתניא:

"רבי יהודה אומר משום רבן גמליאל:

אין דם מבטל דם.

אין רוק מבטל רוק,

ואין מי רגלים מבטלין מי רגלים."

רבא אמר:

בדלי שתוכו טהור וגבו טמא עסקינן,

דמדינא סגי להו בכל דהו.

ורבנן הוא דגזרו בהו,

דילמא חייס עליהו ולא מטביל⁵⁴⁷ ליה,

וכיין דאיכא ריבויא - לא צריד.

רפ"י

מאן שמעת ליה [דאמר רואין
אותו ר"י]. [דשמעת ליה] דאמר
רואין אותו כאילו הוא שנוי
ממראה שלו:

וקתני. היכא דשוה מראה הבטל
למראה המבטל כגון מי חטאת
שאינ מראהין חלוק דסגי ליה
למבטל ברובא ולא אמרינן רואין
אותו כאילו הוא יין אדום
להחמיר:

הא דרביה. הא דתנן לעיל רואין
אותו כאילו הוא יין אדום דרביה
הוא דמחמיר בביטול כי היכי
דמחמיר במין ומינו ואמר לא
בטיל כלל ומין בשאינו מינו נמי
דאית ליה דבטל וקיימא ליה כל
זמן שמראה המועט ניכר ברוב
לא בטיל מחמיר נמי ואמר
דהיכא דמראהין שוין כגון יין
לבן במים דרואין אותו כאילו
אדום ולא סגי ליה ברובא:

אין דם מבטל דם. אצל זריקה
ואצל כיסוי:

ואין רוק. הטהור מבטל רוק
הזב:

ואין מי רגלים. טהורים מבטלים
מי רגלים של זב ומטמא ואע"פ
שרבות הטהורות על הטמאות
בכלי:

רבא אמר. לעולם חד תנא היא
וכרביה ס"ל והא דקאמר ברובא
סגי:

בדלי שתוכו טהור וגבו טמא.

כגון שנטמא גבו בטומאת משקין
דרבנן דקיי"ל (נדה דף ז':) תוכו
אוננו אוננו וידיו טהורין:

דמדינא סגי ליה. בכניסת מים
לתוכו כל דהו שתעלה טבילה
לשפתו דהא תוכו אין צריך
טבילה:

ורבנן הוא דגזור. שיטבלנו יפה
דאי אמרת דסגי ליה בטבילת
גבו דילמא חייס עליהו על מי
החטאת שלא יתערבו מי המקוה
לתוכו ויפסלו ולא מטביל ליה
לשפת הכלי לפיכך גזרו עליו
להטבילו ולפוסלו וכיון דאיכא
ריבויא תו לא צריך דהא טבילת
תוכו חומרא בעלמא הוא:

⁵⁴⁷ מסורת השי"ס על פי היעבץ, גירסת וילנא: מבטיל.

20. עט, א

רש"י

והיכא דאיכא חזותא. מילי דלא
תלי בטעמא אלא בחזותא כגון
לענין טבילת מקוה בחזותא:

אמר רבא:
אמור רבנן בטעמא,
ואמור רבנן ברוקא,
ואמור רבנן בחזותא.

מין בשאינו מינו - בטעמא.
מין במינו - ברוקא.
היכא דאיכא חזותא - במראה.

21. עט, א

רש"י

ופליגא דרבי אלעזר. הא דריש לקיש דאמר איסורין מבטלין זה את זה:
כשם שמצות אין מבטלות זו את זו. כדאמרן לקמן:
הלל כורך פסח מצה ומרור בבת אחת. ולא אתי טעם מרור ומבטל לי' לטעם מצה:

]"אמר ריש לקיש:
הפיגול,
והנותר,
והטמא,
שבללן זה בזה, ואכלן - פטור,
אי אפשר שלא ירבה מין על חבריו ויבטלנו".]

ופליגא דרבי אלעזר,
דאמר רבי אלעזר:
כשם שאין מצות מבטלות זו את זו,
כה אין איסורין מבטלין זו את זו.

מאן שמעת ליה דאמר: "אין מצות מבטלות זו את זו?"
הלל היא.

דתניא:

"אמרו עליו על הלל הזקן שהיה בורכן בבת אחת ואוכלו,
משום שנאמר: "על מצות ומרורים יאכלוהו"⁵⁴⁸ (במדבר ט, יא)."

⁵⁴⁸ מחדש השני בארבעה עשר יום בין הערבים ועשו אתו על מצות ומרורים יאכלוהו

22. עט, ב

רפ"י

חרסן של זב וזבה. עביט של מי רגלים ונשבר וחרסיו בלעו ממני רגלים הזבים והן מטמאין במשא שאע"פ שנבלעו טמאים כדתנן במסכת כלים (פ"ט מ"ה) ומייתי לה בגמרא דנדה חרסן שבלעו משקין טמאין ונפלו לאויר תנור התנור טמא שסוף משקה לצאת בהיסק התנור: **פעם ראשון ושני**. כבסו ב' פעמים טמא שעדיין לא פלטו ממני רגלים שבו והן אחד ממעיני הזב: **ג' טהור**. משנתן לתוכו מים שלשה פעמים טהור שפלטו מי הרגלים הנבלעין בו: **אבל לא נתן לתוכו מים**. אלא מי רגלים של אדם טהור להוציא את של זב הנבלעים בו טמא דמין במינו לא בטל: **ופרכינן מאן שמעת ליה דאמר מין במינו לא בטל רבי יהודה**. ושמע מינה מאן ת"ק דרבי אליעזר בן יעקב ר' יהודה היא וקאמר דמשקין הנבלעין בחרס בתלתא זימני פלטי: **ורמינהו פשתן שטוואתו נדה מסיטו טהור**. שהרי יבש הרוק ומשיבש אינו מטמא כדאמר במסכת נדה מוכי ירוק כעין רקיקה: **ואם היה לח (היה) מסיטו טמא**. שהרוק הלח מטמא במשא: **ה"ג ר' יהודה אומר אף הרוטבו במים טמא משום משקה פיה**. בתוספתא דמסכת טהרות אף המלחלו במים לאחר שיבש חזר הרוק להיות לח מחמת המים וטמא משום משקה פיה: **ואפ"י טובא**. אפ"י כבסו פעמים הרבה קאמר טמא: **שאני רוק דקריר**. טרישטריט"ש בלע"ז נכנס בפשתן בחזקה וקשה לצאת אבל מי הרגלים לא בליעי בחרס כולי האי:

עט, ב

תנו רבנן:

"חרסן של זב וזבה:

פעם ראשון ושני - טמא,

שלישי - טהור.

במה דברים אמורים: שנתן לתוכו מים,

אבל לא נתן לתוכו מים - אפילו עשירי טמא.

רבי אליעזר בן יעקב אומר:

שלישי - אף על פי שלא נתן לתוכו מים - טהור."

מאן דשמעת ליה דאמר: "מין במינו - לא בטיל"?

רבי יהודה.

ורמינהו:

"פשתן שטוואתו נדה,

מסיטו - טהור.

ואם היה לח - מסיטו טמא,

משום משקה פיה.

רבי יהודה אומר:

אף הרוטבו במים - טמא,

משום משקה פיה."

ואפילו טובא!

אמר רב פפא:

שאני רוק דקריר.

23. עט, ב

רָט"י

בגוזרין גזירה במקדש פליגי. אם עושין סייג בקדשים להרחיק מן העבירה ולא חיישינן להפסד קדשים שלא יפסיד את אלו בשביל סייג דאחרים קמפלגי:

ת"ק סבר גוזרין. הילכך נתערב דם כשר בדם פסול או בדם התמצית ואף על פי שאין בפסול ולא בתמצית כדי לבטל את הכשר ישפך לאמה גזירה דילמא אתי לאכשורי נמי היכא דיש בדם הפסול או בדם התמצית כדי לבטל את הכשר והאי דלא גזרין הכא בנתערב בדם הבהמה או בדם החיה משום דחולין בעזרה לא שכיחי אבל פסולין שכיחי וכן תמצית שכיח דרבה על הנפש ורבי אליעזר סבר אין גוזרין חשו חכמים שלא להפסיד קדשים מחמת גזירה הילכך עד שיהא מן הפסול כדי שאילו היו מים לא היה ניכר דם הכשר בו מכשרינן ליה לזריקה: ה"ג רב פפא אמר דכ"ע גוזרין והכא בדם התמצית מצוי כו':

דכ"ע גוזרין. דלא חשו להפסד קדשים ובנתערב בדם הפסולין דמילתא דשכיחא הוא לא פליגי רבי אליעזר אלא בנתערב דם התמצית לחוד פליגי ומשום דקא סבר דם התמצית של בהמה אינו מצוי להיות רבה על דם הנפש הילכך אמאי נגזור הוה ליה כנתערב בדם חולין דלא גזרין ביה מידי משום דלא שכיח ות"ק סבר פעמים שהוא רבה על דם הנפש הילכך גזרין ביה היכא דלא רבה אטו היכא דרבה ומיהו אם לא נמלך ונתן כשר דגזירה בעלמא הוא:

בשלמא לרב פפא. דאמר לא פליגי רבי אליעזר ברישא משום הכי לא עריב ותני להו ישפך דבסיפא פליגי ורישא דברי הכל:

אלא לרב זביד ליערבינהו וליתנינהו. נתערב בדם הפסולים או בדם התמצית ישפך לאמה קשיא:

"נתערב בדם הפסולין ישפך לאמה. [בדם התמצית - ישפך לאמה. רבי אליעזר מבשיר"]

במאי קמפלגי?

אמר רב זביד:

בגוזרין גזירה במקדש קא מיפלגי,

דמר סבר: גוזרין.

ומר סבר: לא גוזרין.

רב פפא אמר:

דכולי עלמא גוזרין.

והכא בדם התמצית מצוי לרבות על דם הנפש קא מיפלגי,

מר סבר: שכיח.

ומר סבר: לא שכיח.

בשלמא לרב פפא, היינו דקתני: **"נתערב בדם הפסולין ישפך לאמה, בדם התמצית ישפך לאמה"**

אלא לרב זביד, ליערבינהו וליתנינהו!

קשיא.

24. עט, ב - פ, א

רפ"י

משנה

דַּם תְּמִימִים בְּדָם בְּעֵלֵי מוֹמִין - יִשְׁפֹּף לְאִמָּה.
כּוֹס בְּכוֹסוֹת:

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר:

אִם קָרַב כּוֹס אֶחָד - יִקְרְבוּ כָּל הַכוֹסוֹת.

וְחֻכְמִים אוֹמְרִים:

אֲפִילוּ קָרְבוּ כּוֹסוֹת חוּץ מֵאֶחָד מֵהֶן - יִשְׁפֹּף לְאִמָּה.

הַנִּיתְנִין לְמִטָּה שֶׁנִּתְעַרְבוּ בְּנִיתְנִין לְמַעְלָה:

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר:

יִתֵּן לְמַעְלָה, וְרוֹאֵה אֲנִי אֶת הַתְּחַתּוֹנִים מִלְּמַעַל, כְּאִילוּ הֵם מִיָּם,
וְיִחְזוֹר וְיִתֵּן לְמִטָּה.

וְחֻכְמִים אוֹמְרִים:

יִשְׁפֹּף לְאִמָּה.

וְאִם לֹא נִמְלַךְ וְנָתַן - כָּשֶׁר.

הַנִּיתְנִין בְּמִתְנָה אַחַת, שֶׁנִּתְעַרְבוּ בְּנִיתְנִין בְּמִתְנָה אַחַת - יִנְתְּנוּ בְּמִתְנָה אַחַת.
מִתֵּן אַרְבַּע בְּמִתֵּן אַרְבַּע - יִנְתְּנוּ בְּמִתֵּן אַרְבַּע.

מִתֵּן אַרְבַּע בְּמִתְנָה אַחַת -

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר:

יִנְתְּנוּ בְּמִתֵּן אַרְבַּע.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר:

יִנְתְּנוּ בְּמִתְנָה אַחַת.

אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר:

הֲרֵי הוּא עוֹבֵר עַל: "בַּל תִּגְרַע"⁵⁴⁹ (דברים יג, א)!

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ:

הֲרֵי הוּא עוֹבֵר עַל "בַּל תּוֹסִיף" (דברים יג, א)!

אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר:

לֹא נֶאֱמַר "בַּל תּוֹסִיף" אֶלָּא כְּשֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ!

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ:

לֹא נֶאֱמַר "בַּל תִּגְרַע" אֶלָּא כְּשֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ!

וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ:

כְּשֶׁנִּתְּתָ עֲבֵרָת עַל "בַּל תּוֹסִיף" וְעָשִׂיתָ מַעֲשֵׂה בִידָךְ.

כְּשֶׁלֹּא נָתַתָּ, עֲבֵרָת עַל "בַּל תִּגְרַע", וְלֹא עָשִׂיתָ מַעֲשֵׂה בִידָךְ.

גמרא

אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר:

לֹא הִכְשִׁיר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֶלְא אֶלְא שְׁנַיִם שְׁנַיִם.

אֲבָל אֶחָד אֶחָד - לֹא.

מְתִיב רַב דִּימִי:

"וְחֻכְמִים אוֹמְרִים:

אֲפִילוּ קָרְבוּ כּוֹסוֹת חוּץ מֵאֶחָד מֵהֶן - יִשְׁפֹּף לְאִמָּה!"

אָמַר לִיהִי רַבִּי יַעֲקֹב לְרַבִּי יִרְמְיָה בַּר תַּחֲלִיפָא:

אֲסַבְרָא לָךְ מַאי "אֶחָד"? זֶה אֶחָד.

וְצָרִיכָא,

דְּאִי אִיתְמַר בְּהָא - בְּהָא קָאמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מִשּׁוּם דְּאִיתְעַבִּיד בֵּיה כְּפָרְתוֹ,
אֲבָל בְּהָא - אִימָא מוֹדִי לְהוּ לְרַבְּנָן.

וְאִי אִיתְמַר בְּהָא - בְּהָא קָאמְרִי רַבְּנָן,

אֲבָל בְּהָא - אִימָא: מוֹדוּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר,

צָרִיכָא.

מתני'

דַּם תְּמִימִים בְּדָם בְּעֵלֵי מוֹמִין.
מִילְתָּא דְשִׁכְחָא הִיא וְיִשְׁפֹּף
לְאִמָּה גִזִּירָה שְׂמָא יִרְבָּה עֲלֵיו
וְיִכְשִׁירוּהוּ:

נִתְעַרְב. כּוֹס שֶׁל דָּם בְּעֵלֵי מוֹמִין
בְּכוֹסוֹת שֶׁל כְּשֵׁרִין וְאִינוּ נִיכָר:

דְּמִים הַנִּיתְנִין לְמִטָּה. מִן הַחוּט
שֶׁנִּתְעַרְבוּ בְּדָם חֲטָאֵת שְׁנִיתָן
לְמַעְלָה:

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר יִתֵּן לְמַעְלָה.
מִתְנֹת חֲטָאֵת וְאִף עַל פִּי
שֶׁהִתְחַתּוֹנִים מְעוֹרְבִין בּו הוּאִיל
וְאִינוּ מִתְכוּיִן:

הַתְּחַתּוֹנִים לְמַעְלָה. רוֹאֵה אֲנִי
אוֹתָן כְּאִילוּ הֵן מִיָּם וּמִפְּנֵי
שִׂמְצוּהָ לְהַקְדִּים עֲלֵיוֹנִים
לְתַחַתּוֹנִים כְּדָאמַר בְּפֶרֶק כָּל
הַתְּדִיר (לְקַמֵּן דָּף פֶּט). שִׁיְהוּ כָּל
הַחֲטָאוֹת קוֹדְמוֹת לְעוֹלוֹת:

יִתֵּן לְמַעְלָה. תַּחֲלִילָה וְאֲחִי"כ
לְמִטָּה וְנִתְיַיֵּת מִטָּה תַּעֲלֶה לוֹ
לְשִׁפְכַת שִׁירִים שֶׁל חֲטָאֵת
וְלְהַתְחַלֵּל מִתְנֹת עוֹלָה:

יִשְׁפֹּף לְאִמָּה. דְּלִית לְהוּ רוֹאִין
וְאִין מִשְׁנִין בְּתַחַתּוֹנִים בְּשִׁבִיל
לְהַכְשִׁיר הַעֲלִיוֹנִים:

וְאִם לֹא נִמְלַךְ וְנָתַן כָּשֶׁר. הַעֲלִיִּין
דְּהָא נִיתָן מִמְּנוּ לְמַעְלָה:

הַנִּיתְנִין בְּמִתְנָה אַחַת. כְּגוֹן דָּם
בְּכוֹר שֶׁנִּתְעַרְב בְּדָם מְעַשֵּׂר בִּין
בְּבִלּוֹל בִּין בְּכוֹסוֹת:

יִנְתְּנוּ בְּמִתְנָה אַחַת. קָא סִלְקָא
דְּעַתְךָ הַשְׁתָּא דְאִמְרִין יֵשׁ בִּילָה
וְסַמְכִין עֲלֶיהָ שִׁישׁ בְּמִתְנָה זֶה
מִשְׁנִיָּהם וְאִם בְּכוֹסוֹת יִתֵּן מִתְנָה
מִזָּה וּמִתְנָה מִזָּה:

מִתֵּן אַרְבַּע בְּמִתֵּן אַרְבַּע. כְּמוֹ דָּם
עוֹלָה בְּדָם שְׁלֵמִים אוֹ בְּדָם אִשִּׁם
שֶׁשְׁנֵיהֶם טְעוּנִין שְׁתֵּי מִתְנֹת שֶׁהֵן
אַרְבַּע וְשְׁנֵיהֶם תַּחַתּוֹנִים:

מִתֵּן אַרְבַּע בְּמִתֵּן אַחַת. כְּגוֹן דָּם
עוֹלָה בְּבִכּוֹר שֶׁהֵן תַּחַתּוֹנִים:

ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר יִנְתְּנוּ בְּמִתֵּן
אַרְבַּע. וְרוֹאֵה הַמִּתְנֹת הַיְתִירוֹת
הַנִּיתְנֹת מִדָּם הַבְּכוֹר כְּאִילוּ הֵן
מִיָּם וְאִין זֶה בַּל תּוֹסִיף:

בְּמִתְנָה אַחַת. מִשּׁוּם בַּל תּוֹסִיף
וְיָדִי עוֹלָה יֵצֵא דְכָל הַנִּיתְנִין עַל
מִזְבַּח הַחִיצוֹן שֶׁנִּתְּנָן בְּמִתְנָה
אַחַת כִּיפֵר:

וְלֹא עָשִׂיתָ מַעֲשֵׂה בִידָךְ. וְאִינוּ
דוֹמָה עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה לְיוֹשֵׁב וְאִינוּ
עוֹשֶׂה וְאִיסוּר בֹּא מֵאִילָיו:

גמ'

וְצָרִיכָא. לְפִלּוּגִי בְּתִירוּיָהוּ ר'
אֱלִיעֶזֶר וְרַבְּנָן בְּעֵלֵי מוֹמִין
אִיבְרִים בְּאִיבְרִים וְכוֹסוֹת
בְּכוֹסוֹת:

דְּאִי אִשְׁמַעִינָן בְּאִיבְרִים. בַּהִיא
קָאמַר ר' אֱלִיעֶזֶר יִקְרִיבוּ מִשּׁוּם
דְּאִיתְעַבִּיד כְּפָרְתוֹ בַּהֲכָשֶׁר:
אֲבָל גְּבִי כוֹסוֹת בְּכוֹסוֹת. דְּעִיקָר
בְּקַלְקוֹל אִימָא לֹא:

⁵⁴⁹ את כל הדבר אשר אנכי מצוה אתכם אתו תשמרו לעשות לא תסוף עליו ולא תגרע ממנו

25. פ, א - פא, א

פ"א

צלוּחִית. של מי חטאת המוקדשין שנפל לתוכה מים דעלמא כל שהוא:

ר' אליעזר אומר יזה שתי הזאות. הבא להזות מהן על הטמא יזה שתיים וטהר:

בשלמא רבנן סברי יש בילה. כדתנן במתניתין אם לא נמלך ונתן כשר אלמא סמכינן אבילה ואמר לח המתערב בלח מתערב בכלו ואין לך טיפה מזה שלא [יהא] בה מחבירו קצת והכא נמי נהי דיש בילה ויש בכל הזאה מן המים הכשירים:

קסברי הזאה צריכה שיעור. ואין כאן שיעור שהרי יש בה מן הפוסלת ואי משום דמזה שתי הזאות קא סברי אין מצטרפין אותו למלאות השניה שיעור החסר בראשונה:

אלא ר' אליעזר. דבחדא לא סגיא ליה ובתרתיה מכשר: **מאי קסבר אי קסבר אין בילה.** אין סומכין על כך דזימנין דלא מיבלייל בכוליה כי מזה שתי הזאות כו': **אלא קסבר יש בילה.** אי איפשר שלא יבלול וסמכינן: **מי יימר דמלא ליה שיעורא.** שמא רוב שתיהן מן השאובין ואין בשתייהן כדי הזאה כשירה:

אמר ריש לקיש לעולם קסבר יש בילה. כדשמעינן ליה במתניתין והאי דבעי תרתיה משום דהזאה צריכה שיעור ומצטרף להזאות ודקשיא מי יימר דמלא שיעורא:

הכא במאי עסקינן כגון שנתערבו אחת באחת. שיעור הזאה מזו ושיעור הזאה מזו ונתערבו הילכך כי מזה שתי הזאות על כרחך מלי ליה שיעורא שהרי לא היו מן הפסולין כאן אלא כדי הזאה אחת והוא הזה שתיים ואחת באחת לאו דוקא נקט דאם היו מן הכשירים הרבה כל שכן דכשר כי מזה שתי הזאות דטופיינא דכשירין מהיכא תיתי למיפסל אלא משום פסולין נקט לה ויש בילה גרס בדריש לקיש דכיון דאמר הזאה צריכה שיעור מאי דוחקיה למימר דלר' אליעזר אין בילה לאקשויי מתניי עלה ולאוקמי מתניי בשניויי דחיקא כדלקמן:

רבא אמר לעולם יש בילה והזאה אינה צריכה שיעור. ושתי הזאות דקאמר לאו למלווי שיעורא אלא קנסא הוא דלא נשתרש שלא ישתכר בנפילה זו להרבות מימיו במים פסולין:

רב אשי אמר כו'. הגירסא הזו משובשת בספרים ונראה בעיני דהכי גרסינן רב אשי אמר מים כל שהוא תנן ואין בילה יזה שתי הזאות וסבירא ליה לרב אשי הזאה אין צריכה שיעור כרבא ומיהו קנסא לית ליה הילכך אי הוה ס"ל יש בילה בחדא הוה סגי ליה ושתי הזאות לר' אליעזר משום דקסבר אין בילה הילכך אי מדי חדא שמא אין כאן מן הכשירין כלום אבל כי מדי תרתיה אי אפשר דליכא בחדא מינייהו מן הכשירין (כלום) דהא אין כאן מן הפסולין אלא כל שהוא והיינו טעמא דלא משני בלישנא דנתערבו אחת באחת דאם כן הוי משמע יש שיעור להזאה ואיהו אין הזאה צריכה שיעור סבירא ליה להכי דק לישנא דמתניי דקתני כל שהוא דאין לך בהזאות פחותה מכאן ואי אפשר שיהו כל הזאות הללו מן הפסולין ואפילו הן קטנות מאד ולקמן מוטיב ליה ממתניי:

לדברי רבי אליעזר. דמכשיר בשתי הזאות:

הזאה כל שהוא מטהרת. דשמא אין אחת מהן הזאה ברורה שלא יהא בה מן הפסולין אלמא סבירא ליה דהזאה כל שהוא מטהרת והזאה אין צריכה שיעור: **והזאה מחצה כשר ומחצה פסול.** ולא תימא הזאה כל שהוא היא דכשירה ומיהו לא יהיה עמה תערובת פסול אלא אפילו יש בה תערובת פסול מכשר אלמא טעמא דר' אליעזר דבעי תרתיה לאו משום צירוף הוא לצרפו לכשיעור דהא קתני אין צריכה וקשיא לריש לקיש:

ועוד תניא. תיובתא לרב אשי דאמר טעמא דבעי תרתיה משום דאין בילה הוא דשמעינן לרבי אליעזר דאית ליה בילה (אלמא שמעינן) מהנך תרתיה מתנייתא דטעמא דר' אליעזר כרבא דבחדא נמי מיתכשר אלמא קנסא הוא:

הניתנין למעלה כו'. קא ס"ד דם חטאת בדם עולה יתן למעלה להכשיר חטאת דמצוה להקדים עליונים לתחתונים כדאמר לקמן בפרק כל התדיר (דף פט.) ורואה אני את התחתונים למעלה כאילו הן מים ולרבנן ישפך לאמה: **והתחתונים עלו לו.** כשיחזור ויתן שיריים למטה לשם שיריים עלו לו ואף למתן דם עולה: **ואם אין בילה חטאת אמאי עלתה לו.** דלמא לא יהיב למעלה אלא תחתונים:

["הניתנין למטה שנתערבו בניתנין למעלה:

רבי אליעזר אומר:

יתן למעלה, ורואה אני את התחתונים מלמעלה, כאילו הם מים, ויחזור ויתן למטה.

וחכמים אומרים:

ישפך לאמה!"]

תנן התם:

"צלוּחִית שִׁנְפוּלוּ לְתוֹכָהּ מִיַּם כָּל שָׁהוּ:

רבי אליעזר אומר:

יזה שתי הזאות.

וחכמים פוסלין" (פרה ט, א).

בשלמא רבנן סברי יש בילה,

והזאה צריכה שיעור,

ואין מצטרפין להזאות.

אלא רבי אליעזר, מאי קסבר?

אי קסבר: 'אין בילה' - כי מזה שתי הזאות מאי הוי?

דילמא תרווייהו מ'א קא מ'א!

אלא, קא סבר: 'יש בילה'.

אי קסבר: אין הזאה צריכה שיעור - למה לי שתי הזאות!

אלא קסבר: הזאה צריכה שיעור.

ואי קסבר: אין מצטרפין להזאות, כי מזה שתי הזאות מאי הוי?

ואי נמי מצטרפין להזאות - מי יימר דמלא ליה שיעורא!

אמר ריש לקיש:

לעולם 'יש בילה', והזאה צריכה שיעור.

והכא במאי עסקינן: כגון שנתערבו אחת באחת.

רבא אמר:

לעולם 'יש בילה',

והזאה אין צריכה שיעור,

וקנסא דקנסו רבנן,

כי היכי דלא משתירש ליה.

רב אשי אמר:

"מים כל שהוא" תנן⁵⁵⁰

ואין בילה' - יזה שתי הזאות.

מיתבי:

"דבי אומר:

לדברי רבי אליעזר, הזאה כל שהוא מטהרת,

הזאה אין צריכה שיעור,

הזאה מחצה כשר ומחצה פסול!"

ועוד:

תניא בהדיא:

"הניתנין למעלה שנתערבו בניתנין למטה:

רבי אליעזר אומר:

יתן למעלה והתחתונים עלו לו."

ואי אמרת: 'אין בילה' - אמאי עלו לו?

דילמא קהיב עליונים למטה והתחתונים למעלה!

פ, ב

רש"י

הכא במאי עסקינן כגון דרובא עליונים. וקא יהיב למעלה כל שיעור שיש בו מן התחתונים ועוד דממה נפשך הוא יהיב למעלה מן העליונים ולהכי מוקי לה ברובא עליונים משום דלא מתרץ ליה והתחתונים עלו לו אלא בהכי כדמסיק לה למילתיה:

והא תחתונים עלו לו קתני. קס"ד אף בעולה קאמר דעלתה ואי דיהיב למעלה שיעור התחתונים ועוד היכי מיתכשרא עולה דילמא כל מה שהיה בכאן מדם העולה נתן למעלה:

ומשני דמאי תחתונים עלו לו דקאמר לשם שיריים. דחטאת קאמר הצריכין לישפך לישוד וכיון דרובא עליונים כי נתן למעלה כשיעור תחתונים ועוד דאיכא מדם החטאת למעלה ולמטה אפי' כל הניתן למעלה מן העליונים הוא אכתי פש ליה מיניה למטה אבל אי לאו רובא עליונים כיון דיהיב למעלה שיעור תחתונים ועוד כדי להכשיר החטאת תו לא מתרץ ליה התחתונים עלו לו אפילו לשיריים דדילמא כל דם העליונים למעלה ניתן ואין כאן שיריים או שמא כל דם התחתונים למעלה ניתן ואין כאן משל עולה למטה כלום:

נתן למטה ולא נמלך. דאי נמלך לרבי אליעזר הוה אמרינן ליה תן למעלה דמצוה להקדים עליונים לתחתונים בפרק כל התדיר (שם) ולרבנן ישפך לאמה:

יחזור ויתן למעלה. ושניהם כשרין כדס"ד ולרבנן ישפך לאמה והעולה כשירה דאסור לשנות בתחתון מפני הכשר עליון ולא אמרינן רואין אותו למעלה כאילו הוא מים והכי תניא לה בתוספתא:

הכא נמי ברובא עליונים וקא יהיב למעלה שיעור תחתונים ועוד. ועליונים הוא דכשרים ולא תחתונים:

ה"ג והא תחתונים עלו לו קתני. ולשון קושיא הוא: ומשני ליה לשם שיריים:

נתן למעלה ולא נמלך. מתחילתו דאי נמלך הוה אמרי ליה רבנן ישפך לאמה שלא לשנות בתחתון דכיון דניתן למעלה אפי' חכמים מודו שיחזור ויתן למטה לכתחילה אם בא לימלך דאינו משנה בנתינה זו בעליונים שהרי מה שיש כאן מן העליונים שירים הן דרבנן אית להו בילה וכבר ניתן מן החטאת למעלה ומעתה מצות שיריים לינתן למטה כתחילת עולה:

ואלו ואלו עלו לו. ושניהם כשרים:

הכא נמי כו'. ולר"א דלית ליה בילה אין כשר אלא חטאת ולרבנן דאית להו בילה שניהם כשרין שהרי יש משניהם למעלה ולמטה: ה"ג מי קתני אלו ואלו מודים אלו ואלו עלו לו קתני סיפא אתאן לרבנן דאמרי יש בילה ת"ש הניתנין כו' ואין כאן הפסק משנה הכתוב בספרים:

מי קתני אלו ואלו מודים. שאלו ואלו עלו לו אלו ואלו עלו לו הוא דקתני והך סיפא דקתני ואלו ואלו עלו לו לאו אאלו ואלו מודים קאי אלא רבנן דקאמרי לה דאית להו בילה אבל לרבי אליעזר אין כשר אלא עליון:

ינתנו במתנה אחת. ורבי אליעזר איירי בסיפא ומתני' היא:

אחת באחת. שיעור מתנה מזה ושיעור מזה וקתני ינתנו במתנה אחת בשביל כל אחד קאמר דהיינו שתי מתנות דנמצאו שתייהן במזבח:

ארבע בארבע. שיעור ארבע מתנות בשיעור ארבע מתנות ודקתני ינתנו במתנות ארבע ארבע בשביל זה וארבע בשביל זה:

מתן ד' במתן אחת רבי אליעזר אומר ינתנו במתנת ארבע. שמצוה להקדים מתן ארבע למתן אחת כדאמרינן בכל התדיר (שם) ורואה אני את תוספת מתנות הבכור כאילו הם מים: וכ"ת ה"נ בנתערב. מתנה אחת מן הבכור בשיעור מתן ד' מתנות מן העולה ודקאמר ינתנו במתן ד' ינתנו חמשתן קאמר שיהו ניתנין ד' מתנות ודאי מן העולה ואתא רבי יהושע למימר יש בילה ודיו במתנה אחת על שניהן ולא יעבור על כל תוסף דלית ליה רואין:

הכא במאי עסקינן: כגון דאיכא רובא עליונים, וקא יהיב למעלה שיעור תחתונים ועוד.

הא "תחתונים עלו לו" קתני!

לשם שיריים.

תא שמע:

"נתן למטה ולא נמלך:

רבי אליעזר אומר:

יחזור ויתן למעלה,

והתחתונים עלו לו!"

הכא נמי:

ברובא עליונים,

וקא יהיב למעלה שיעור תחתונים ועוד.

והא "תחתונים עלו לו" קתני!

לשם שיריים.

תא שמע:

"נתנו למעלה ולא נמלך - אלו ואלו מודים שיחזור ויתן למטה,

ואלו ואלו - עלו לו!"

הכא נמי:

ברובא עליונים,

וקא יהיב למעלה שיעור תחתונים ועוד.

והא "אלו ואלו עלו לו" קתני!

מי קתני: 'אלו ואלו - מודים'!

"אלו ואלו - עלו לו" קתני!

סיפא אתאן לרבנן,

דאמרי: 'יש בילה'.

תא שמע:

"הניתנין במתנה אחת שנתערבו בניתנין במתנה אחת -

ינתנו במתנה אחת."

ואי אמרת: 'אין בילה' - אמאי ינתנו במתנה אחת?

דילמא מהאי קיהיב ומהאי לא קיהיב!

כגון שנתערבו אחת באחת.

"מתן ארבע במתן ארבע!"

הכא נמי:

שנתערבו ארבע בארבע.

"מתן ארבע במתנה אחת!"

פא,א וכי תימא: הכא נמי בנתערב ארבע⁵⁵¹ באחת,

⁵⁵¹ ע"פ שיטה מקובצת

אי הָי,

"אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ:**הָרִי הוּא עוֹבֵר עַל "בֵּל תוֹסִיף",****הֲכָא "בֵּל תוֹסִיף" מְהִיבָא!**

אֵלָא אָמַר רַבָּא:

בְּבִלּוּל - לֹא פְּלִיגִי,

כִּי פְּלִיגִי - בְּכּוֹסוֹת,

לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אֵית לֵיה "דוֹאִין",

לְרַבְּנָא לִית לְהוּ "דוֹאִין".

וּבְבִלּוּל לֹא פְּלִיגִי?!

וְהֵתְנִיא:

"אָמַר רַבִּי יְהוּדָה:**לֹא נַחֲלָקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְחַכְמֵיהֶם: עַל דָּם חֲטָאת שְׁנַתְּעָרֵב בְּדָם עוֹלָה, שְׂיִקְרַב.****בְּרוּבַע וְנִרְבַּע שְׁלֹא יִקְרַב.****עַל מָה נַחֲלָקוּ?****עַל דָּם תְּמִימָה שְׁנַתְּעָרֵב בְּדָם בְּעֵלְת מוֹם,****שְׂרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִקְרַב, בֵּין בְּבִלּוּל בֵּין בְּכּוֹסוֹת,****וְחַכְמֵיהֶם אוֹמְרִים: לֹא יִקְרַב!"**

רַבִּי יְהוּדָה אֱלִיבָא דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִתְּנִי בֵּין בְּבִלּוּל בֵּין בְּכּוֹסוֹת,

וְרַבְּנָא בְּכּוֹסוֹת פְּלִיגִי.

רַפ"י**הַכָּא בַל תוֹסִיף מְהִיבָא.** הָרִי אִין

כַּאן מִן הַבְּכוֹר אֵלָא כְּדִי מִתְּנָה:

אֵלָא אָמַר רַבָּא. כֹּל הַנֶּךְ שְׁנוּי

דְּשִׁנְיָן לֹא תְּשִׁנְיָן דּוּדָאִי

הַתְּחַתּוֹנִים עֵלּוּ לוֹ דְּקִתְּנִי בִּין

לְשֵׁם שִׁירִים בֵּין לְתַחֲלִילַת עוֹלָה

קָאמַר וּמִתְּנִי דְּמִתְּנִי ד' בְּמִתְּנָה

אֶחָת בְּדָאִיכָא טוּבָא מְכַל חַד

קָאמַר וְאִפִּי"ה לֹא תִשְׁמַע מִינָה

לְרִי"א יֵשׁ בִּילָה דְּתַקְשָׁה לְרַב אִשִּׁי

דָּאִיכָא שְׁנוּיִי הָא מִתְּנִי דְּלַעִיל

דְּעִלְיוֹנִים וְתַחֲתוֹנִים וּמִתְּנִי

דְּמִתְּנִי ד' בְּמִתְּנִי אֶחָת לֹא בְּבִלּוּל

פְּלִיגִי אֵלָא בְּתַעֲרוּבַת כּוֹסוֹת

וּקָאמַר רִי"א בְּעִלְיוֹנִים וְתַחֲתוֹנִים

דִּיתָן שְׁנֵיהֶם לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה

וּשְׁנֵיהֶם כְּשֶׁרִין וְרוּאָה אֲנִי אֶת דָּם

(חֲטָאת) לְמַעַלָּה כְּאִילוּ הוּא מִים

וְכֵן בְּעוֹלָה וּבְכוֹר נוֹתֵן ד' מְכַל

כּוֹס וְכּוֹס וְרוּאָה אֲנִי אֶת

הַתּוֹסֶפֶת כְּאִילוּ הוּא מִים (וְכֵן

בְּעוֹלָה וּבְכוֹר) וּרְבִנְן לִית לְהוּ

רוֹאִין וְיִשְׁפֹּךְ לְאִמָּה וְאֵעִיג דְּהֵךְ

פְּלוּגְתָא בְּבִלּוּל נְמִי אִיכָא

לְאִיפְלוּגִי בְּהַכִּי וְעוֹד פְּלִיגִי נְמִי

בִּישׁ בִּילָה וְאִין בִּילָה מִיְהוּ הֵךְ

מִתְּנִיתָא דְּקִתְּנִי וְהַתְּחַתּוֹנִים עֵלּוּ

לוֹ דְּמִשְׁמַע יֵשׁ בִּילָה וּמִתְּנִי נְמִי

דְּקִתְּנִי הָרִי הוּא עוֹבֵר עַל בַּל

תּוֹסִיף דְּמִשְׁמַע דְּבִאִיעֵרִיב טוּבָא

קָאִי וְאִפִּי"ה מְכַשֵּׁר מִשְׁמַע דִּישׁ

בִּילָה וְעִי"כ לֹא בְּבִלּוּל קִיִּימִי

דְּלַעוֹלָם לְרִי"א אִין בִּילָה דָּאִי

בְּבִלּוּל לֹא הוּא מְכַשֵּׁר רִי"א לֹא

בְּבְכוֹר וְלֹא בְּעוֹלָה דְּדִלְמָא מְהֵאִי

קָא יְהִיב וּמְהֵאִי לֹא קִיְהִיב אֵלָא

אִי"כ נִתְּעַרְבוּ ד' בְּאֶחָת וְכֵן בְּעוֹלָה

וְעוֹלָה אֵלָא אִי"כ נִתְּעַרְבוּ ד' בְּד'

וְלֹא בְּחֲטָאת וְעוֹלָה אֵלָא בְּרוּבָא

עִלְיוֹנִים וְקִיְהִיב לְמַעַלָּה שִׁיעוּר

תְּחַתּוֹנִים וְעוֹד וְחֲטָאת לְבִדָּה

תַּעֲלָה לוֹ וּלְרַבְּנָא יִשְׁפֹּךְ לְאִמָּה

דְּלִית לְהוּ רוֹאִין:

שִׁיקְרִיב. דְּרַבְּנָא נְמִי אֵית לְהוּ

רוֹאִין וּמִתְּנִי לֹא רַבִּי יְהוּדָה

הִיא:

שְׂרִי"א אוֹמַר יִקְרִיב. וְאִפִּי לֹא

קָרַב אֶחָד מֵהֶם דְּדִרִישׁ מוֹם בִּם

לֹא יִרְצוּ לְכֶם בְּעִינֵיהּ הוּא מִשְׁמַע

הָא עִי"י תַּעֲרוּבַת יִרְצוּ בֵּין בְּבִלּוּל

כּוֹ וּמִדְר' יְהוּדָה נִשְׁמַע לְרַבְּנָא

דְּפְלִיגִי עֲלֵיהּ בְּמִתְּנִי וּמוֹקְמִי

פְּלוּגְתָא בְּרוֹאִין וְאִף בְּחֲטָאת

וְעוֹלָה בֵּין בְּבִלּוּל בֵּין בְּכּוֹסוֹת

קִיִּימִי וְקִתְּנִי לְרִי"א הַתְּחַתּוֹנִים

עֵלּוּ לוֹ וּגְבִי עוֹלָה וּבְכוֹר נְמִי

מְכַשֵּׁר בְּמִתְּנִי אֵלְמָא יֵשׁ בִּילָה:

וּמִשְׁנֵי רַבִּי יְהוּדָה אֱלִיבָא דְרִי"א

דְּמוֹקִי פְּלוּגְתָא בְּעֵלְת מוֹם דָּאִין

כְּשֶׁר לְרִי"א אֵלָא אִי וּמִתְּנִי בֵּין

בְּבִלּוּל בֵּין בְּכּוֹסוֹת וּמוֹקִי לֵה רַב

אִשִּׁי לַעֲנִין בְּלוּל כְּגוֹן דְּרוּבָא כְּשֶׁר

וְקִיְהִיב בְּמִזְבַּח שִׁיעוּר בְּעֵלְת מוֹם

וְעוֹד אֲבַל לְרַבְּנָא דְּפְלִיגִי עֲלֵיהּ דְר'

יְהוּדָה וּמוֹקְמִי פְּלוּגְתָא אִף

בְּהִיבָא דְּשִׁנְיָהּ כְּשֶׁרִין וּמְכַשֵּׁר

לְהוּ לְתַרְוִייהוּ בְּכּוֹסוֹת פְּלִיגִי

רִי"א וּרְבִנְן וּמִשְׁנֵי מְכַשֵּׁר רַבִּי

אֱלִיעֶזֶר בְּתַרְוִייהוּ דָּאִי בְּבִלּוּל לֹא

הוּא מְכַשֵּׁר אֵלָא כְּדָאֻקִּימָנָא

לַעִיל:

26. פא, א-ב

רס"י

לא שנו. הך פלוגתא דחטאת ועולה דמתני' דלעיל דאמרי רבנן ישפך לאמה אלא בתחלת חטאת ועולה שנתערבו לפני מתן דמם בההיא פסלי רבנן דלית להו רואין ואסור לשנות את מקומן לתת את העולה למעלה מן החוט מפני הכשר חטאת:

אבל סוף חטאת. שנתערב בתחלת עולה שנתערבו (בו) שירי חטאת בתחילת עולה אין כאן מחלוקת ויתנה למטה מן החוט דמקום תחילת מתן עולה כשר לשירי חטאת ויזרקם לקיר המזבח ומאיליהן שותתין ליסוד ואין כאן שינוי מקום:

צריכין איצטבא. שישפכם על גבי היסוד ממש העשוי כאיצטבא ולא יזרקם לקיר הזקוף כמשפט עולה ובסוף חטאת ועולה נמי לרבנן ישפך לאמה ולקמן מותיב ליה מהא דתניא לעיל נתן למעלה ולא נמלך אלו ואלו מודים שיחזור ויתן למטה:

עדיין היא מחלוקת. אף בסוף חטאת ותחילת עולה דלאו חד מקום הוא ולר"א דאית ליה רואין כשר ולרבנן ישפך לאמה:

קדש הם. בבכור כתיב ומשמע ליה הם בהוייתן יהו שאם נתערבו בדמים אחרים לא אבדו את שמם ויקרבו ולרבנן מיתוקמא כגון שנתערב בתחוננים כמותו ולא בחטאת ומאי לאו דאיערב בסוף עולה שהוא שירים והולכין למקום שירי חטאת כדאמרן באיזהו מקומן (לעיל נא.) תן יסוד למזבח של עולה וקתני דתחילת בכור כשר בו לכתחלה שמקומו מקום תחילת עולה אלמא מקום תחילת עולה ותחלת בכור הוא מקום כשר לשפיכת שירים לכתחלה:

לא תחילת עולה ובכור. דשניהם מקום אחד להם וכיון דלרבנן יש בילה שניהם כשירין:

ומאי קא משמע לן. קרא הואיל ומקום אחד להן: **דאין עולין מבטלין זה את זה.** ואפילו אחד מרובה על חבירו לא בטל המועט:

האי מולקח מדם הפר ומדם השעיר נפקא לן. במנחות בהקומץ רבה (דף כב.) שמערבין דם פר ודם השעיר יה"כ במתן דם קרנות המזבח הפנימי והדבר ידוע שדם הפר מרובה מדם השעיר מכאן לעולין שאין מבטלין זה את זה:

איכא דנפקא ליה כו'. ולקמן מפרש פלוגתא בשמעתא:

והקריבו וזרקו מה ת"ל דם דם. גבי עולה קאי בת"כ ושחט את בן הבקר והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם [וזרקו את הדם] והקריבו בני אהרן וזרקו אל המזבח היה לו לומר ואין צריך לכתוב דם דמה יש לו לקבל ולזרוק ע"י שחיטה אם לא דם מה ת"ל דם דם:

ה"ג מנין אתה אומר נתערב דם עולה בדם עולה דם עולה בדם תמורה דם עולה בדם חולין שיקרבו ת"ל דם שיכול אין לי אלא אלו. יקרבו שאף אם נתערבו מחיים יקרבו מנין אפילו נתערב באשם כו': **ת"ל.** חד מינייהו דריש ומשמע ליה את הדם בכל מקום שהוא שמו עליו ולא בטל:

יכול אין לי אלא נתערב באלו. דקא מרבינן מיניה דיקרבו שכן תערובתן ראויה לקרב אפילו נתערבו בהמה בבהמה מחיים דהא עולה בתמורה או בעולה אחרת תנן במתני' קדשים בקדשים מין במינו זה יקרב לשם מי שהוא זה יקרב לשם מי שהוא וכן בנתערבו בחולין תמימין תנן לעיל (דף עא.): ימכרו החולין לצרכי אותו המין והדר הוו להו קדשים בקדשים מין במינו מנין אפי' נתערב בדם אשם יקרב ואף על פי שאינו מינו ואם נתערב מחיים לא היה קרב כדתנן (שם) קדשים בקדשים מין בשאינו מינו ירעו:

אביא את אשר נתערב באשם. מהאי רבויא גופיה ולא בעי קרא אחרינא הואיל ושניהם קדשי קדשים ואע"ג דאם נתערבו מחיים לא קרב התם משום דאית להו תקנתא ברעייה הוא:

ת"ל דם דם. להכי איצטריכו דם דם תרי זימני:

["הניתניו למטה שנתערבו בניתניו למעלה:

רבי אליעזר אומר:

יתן למעלה, ורואה אני את התחוננים מלמעלה, באילו הם מים,

ויחזור ויתן למטה.

וחכמים אומרים:

ישפך לאמה".

אמר אביי:

לא שנו אלא תחלת חטאת ועולה,

אבל סוף חטאת, ועולה - דברי הכל מקום עולה, מקום שיריים.

אמר ליה רב יוסף:

הכי אמר רב יהודה: שיריים צריכין איצטבא.

וכן,

אמר רבי שמעון:

לא שנו אלא תחלת חטאת ועולה,

אבל סוף חטאת ועולה - דברי הכל מקום עולה מקום שיריים.

אמר רבי יוחנן ואיתימא רבי אלעזר:

עדיין היא מחלוקת.

מתיב רב הונא בר יהודה:

"קדש הם"⁵⁵² (במדבר יח, יז) - שאם נתערב בדם קדשים אחרים - יקרבו.

מאי לאו סוף עולה ובכור.

ושמע מינה: מקום עולה - מקום שיריים!

לא, תחילת עולה ובכור.

ומאי קא משמע לן?

דאין עולין מבטלים זה את זה.

האי מ"זלקח מדם הפר ומדם השעיר"⁵⁵³ (ויקרא טז, יח) נפקא!

תנאי היא,

איכא דנפקא ליה מהכא,

ואיכא דנפקא ליה מהכא.

מתיב רבא:

"והקריבו בני אהרן את הדם וזרקו את הדם"⁵⁵⁴ (ויקרא א, ה).

מה תלמוד לומר: "דם" "דם"?

שיכול: אין לי אלא אלו⁵⁵⁵, שאף מחיים תקרב.

מנין לרבות תודה ושלמים?

מרבה אני תודה ושלמים, שבאין בנדר ונדבה במותה,

מנין לרבות את האשם?

מרבה אני את האשם, שטעון מתו ארבע במותו,

בכור ומעשר ופסח - מנין?

תלמוד לומר: "דם" "דם" (ויקרא א, ה).

מאי לאו סוף עולה ובכור.

ושמע מינה: מקום עולה מקום שיריים!

⁵⁵² אך בכור שזר או בכור נשבו או בכור עז לא תפדה קדש הם את דמם תזרק על המזבח ואת הלבם תקטיר אשה לזיית ניהח ליהוה

⁵⁵³ ויצא אל המזבח אשר לפני יהוה וכפר עליו וזקח מדם הפר ומדם השעיר ונתן על קרנות המזבח סביב

⁵⁵⁴ ושחט את בן הבקר לפני יהוה והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם וזרקו את הדם על המזבח סביב אשר פתח אהל מועד

⁵⁵⁵ גירסת וילנא: שנתערבו בתמורתה ורשי ועוד לא גרסו.

רש"י

והני תנאי כו'. לשון בעיא הוא והנך תלתא תנאי דאיפליגו במילף לעולין שאין מבטלין זה את זה מתלתא קראי בשלמא כולו מולקח מודם הפר ומדם השעיר לא ילפי קסברי תרי תנאי דשמעתין אין מערבין דם פר ושעיר למתן דם קרנות מזבח הפנימי ומאי ולקח מדם הפר ומדם השעיר מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו ופלוגתא דר' יונתן ורבי יאשיה היא במסכת יומא (דף נז):

והאי מדם דם. לא משמע להו לתנא דהקומץ ולתנא דקדש הם אלא מקדש הם כו':

ואין תמורתן קריבה. ולא למידרש ביה בהווייתן יהו אתא:

נתן למעלה ולא נמלך. מתני' דפליגי ביה ר"א ורבנן בניתנין למעלה שנתערבו בניתנין למטה:

מאי לאו פלוגתייהו בחטאת שנתערבה בעולה הוא. כדקס"ד עד השתא וקתני דאפי' לרבנן יחזור ויתן למטה לכתחלה ואף על גב דנתערבו השתא סוף חטאת ועולה וש"מ חד מקום הוא:

הכא במאי עסקינן. רישא דפלוגתא למטה לכתחלה כגון דאייערב תחלה חטאת החיצונה בשירי חטאת הפנימית דאינהו שירים שתמא הלכך נתן למעלה ולא נמלך דאי נמלך לרבנן ישפך דהוה להו ניתנים בפנים שחזר ונתן מהם בחוץ בקרנות והוי שלא במקומו אבל מכי נתן למעלה הוה להו שירים ושירים ושניהן ביסוד וכרבי ישמעאל דאמר זה וזה יסוד מערבי או כר"ש דאמר זה וזה יסוד דרומי לעיל (דף נג.):

ולימא מר כגון דאייערב חטאת החיצונה בשירי. כלומר בשירי חיצונה כמותה דהכי שפיר טפי שמקום שיריהו שוה לדברי הכל:

דלמא הא קמ"ל. האי דאוקמה אף בשירי פנימית דאפילו למאן דאמר שירים הפנימיים מעכבי ה"מ כי לא יהיב מינייהו מידי אבל חסרו מקצתן לאחר מתן דמים הפנימיים אין החסרון מעכב ושופך השאר ליסוד דהא הכא חסרו שירים הפנימיים בשנתן דמיהן למעלה ואפי"ה מתכשרי:

והא אוקימנא כו'. והא דקא יהיב למטה לשם שירי חטאת הוא דקא יהיב אבל עולה לא מיתכשר דהא יהיב למעלה שיעור תחתונים ועוד אי"נ מוקמת לה בתערובת חטאת ועולה לא ש"מ מקום עולה מקום שירים דכיון דעולה לא מיתכשרא לא זריק להו במקום עולה אלא באיצטבא ומאי דוחקיה לאוקומה בחטאת ושירים:

א"ל ה"מ. הנך שינויי דשניין לעיל למאי דהוה ס"ד מעיקרא דבבלול פליגי והוה מהדרינן אשינויי דחיקי לאוקומי לדרב אשי דאמר לר"א אין בילה דלא תיקשי ליה הך מתנייתא:

מסקנא. דשינויין הדרנא בן ואוקימנא לשינוי דפלוגתא דידהו בהך מתני' בתערובת כוסות הוא ומתרוייהו קאמר ר"א דליתב למעלה ולמטה ושניהן כשירין והיכא דנתן למעלה ולא נמלך דברי הכל יתן למטה ואלו ואלו עלו ואי הוה מוקי לה רב יהודה בחטאת ועולה הוה קשיא ליה:

לא, תחילת עולה ובכור. ומאי קא משמע לן? דאין עולין מבטלין זה את זה.

מ' וְלִקַּח מִדָּמֵם הַפָּר וּמִדָּמֵם הַשְּׂעִיר (ויקרא טז, יח) נִפְקָא!

תנאי היא, איכא דנפקא ליה מהכא, ואיכא דנפקא ליה מהכא.

והני תנאי מ' וְלִקַּח מִדָּמֵם הַפָּר וּמִדָּמֵם הַשְּׂעִיר לָא יִלְפִי, קסברי: אין מערבין לקרנות.

מ' דָּם" דָּם" לָא יִלְפִי - "דָּם" "דָּם" לָא מְשַׁמְעֵה לָהּ.

אֵלֶּא מ' קָדַשׁ הֵם" (במדבר יח, יז) - מֵאֵי טַעֲמָא לָא יִלְפִי?

קסברי: "קָדַשׁ הֵם" - הֵם קָרִיבִין, וְאִין תְּמוּרָתָן קָרִיבָה.

וְאִידָּךְ?

נִפְקָא לִיה: מ' **אִם שׁוֹר אִם שֶׁה לֵה הוּא**⁵⁵⁶ (ויקרא כז, כו), הוּא קָרִב, וְאִין תְּמוּרָתָו קָרִיבָה.

תא שמע:

"נתן למעלה ולא נמלך - אלו ואלו מודים שיחזור ויתן למטה, אלו ואלו - עולין לו".

מאי לאו דאייערב חטאת ועולה, וכיון דיהיב ליה למעלה, הוה להו שירים, וקתני: **"אלו ואלו מודים שיחזור ויתן למטה",** ושמע מיה: מקום עולה מקום שירים.

כִּי אָתָּא רַב יִצְחָק בַּר יוֹסֵף אָמַר:

אָמַר בְּמַעֲרָבָא:

הכא במאי עסקינן: כגון דאייערב חטאת החיצונה בשירים.

אָמַר לִיה אַבְי:

וְנִימָא מַר: כְּגוֹן דְּאִיעֲרַב בְּשִׁירִים!

דלמא הא קא משמע לן: אפילו למאן דאמר שירים מערבין, חסרו - אין מערבין.

אָמַר לִיה רַבָּא תוֹסְפָאָה לְרַבִּינָא:

הא אוקימנא ההיא ברובא עליונים, וקא יהיב למעלה שיעור תחתונים ועוד!

אָמַר לִיה:

הֲנִי מִילֵי לְמָאן דְּאָמְרוּ מַעֲיָקְרָא 'אִין בִּילָה'. מִסְקָנָא בְּכּוֹסוֹת פְּלִיגִי.

⁵⁵⁶ אף בכור אשר יבכר ליהוה בבמה לא יקדיש איש אתו אם שור אם שוה ליהוה הוא

27. פא, ב - פב, א

ר"י

מתני'

הניתנין בפנים ישפכו לאמה. דלית לן רואין ואסור לשנות באלו מפני הכשירן של אלו ובגמרא פריך וניפלוג נמי ר"א בהא דהא אית ליה רואין: ר"ע פוסל. בחיצון: וחכמים מכשירין. בכל קרבנות חוץ מחטאת החיצונה דמיפסלא משום וכל חטאת אשר יובא וגו':

גמ'

כשם שמצוה להקדים עליונים לתחתונים. דם חטאת לדם עולה כדאמר בכל התדיר (לקמן דף פט.).

כך מצוה להקדים פנים לחוץ. דפנים חשוב:

ניתב בפנים והדר ניתב בחוץ. דהא לר"א שאר דמים הנכנסין להיכל כשרין חוץ מחטאת ואשם כדקתני מתני':

כיון דאיכא חטאת ואשם. שאם נתערבו דמם בדמים הפנימיים לא מצי למימר יתן בפנים ואח"כ יתן בחוץ משום דמיפסלי חיצונים לא פסיקא ליה וא"ת ליפסלינהו לחיצונים להכשיר פנימיים למפסלינהו בידים לא קאמר ר"א ומוטב להמתין עד שקיעת החמה ויפסלו מאליהן וישפכם לאמה:

משנה

הניתנין בפנים שנתערבו בניתנין בחוץ - ישפכו לאמה.

נתן בחוץ, וחדר ונתן בפנים - נשר.

בפנים וחדר ונתן בחוץ -

דבי עקיבא פוסל

וחכמים מכשירין.

שרבי עקיבא אומר: כל דמים שנכנסו לכפר בהיכל - פסולין.

וחכמים אומרים: חטאת בלבד⁵⁵⁷ (ויקרא ו, כג).

דבי אליעזר אומר:

אף האשם, שנאמר: "פחטאת פאשם"⁵⁵⁸ (ויקרא ז, ז).

גמרא

וניפלוג נמי רבי אליעזר בהא!

היכי לעביד?

ניתב בחוץ, והדר ניתב לפנים - כשם שמצוה להקדים עליונים לתחתונים, כך מצוה להקדים פנים לחוץ.

פב, א וניתב לפנים, והדר ניתב לחוץ.

כיון דאיכא חטאת ואשם, דכי נכנס דמן פסולין, לא פסיקא ליה.

⁵⁵⁷ וכל חטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד לכפר בקדש לא תאכל פאש תשרף

⁵⁵⁸ פחטאת פאשם תורה אחת להם הכהן אשר יכפר בו לו יהיה

28. כב, א

רש"י

משל דרבי עקיבא. דמשמע ליה שאר כל הדמים בכלל כל חטאת אשר יובא מדמה למה הדבר דומה לתלמיד שמוזג לו רבו יין בחמין וכו'.

לא בחמין אנו עסוקין. וכיון שאני אומר לך מוזג סתם בחמין הייתי אומר לך עכשיו הנני אומר לך בין בחמין בין בצונן כלומר העוסק בדבר אין רגיל להזכירו כשמדבר בו ואם מזכירו בדעתו להוסיף אחרים עמו ואומר אף זה שהייתי עסוק בו יהא בכלל: **ה"נ מכדי בחטאת עסקינן** ואתי. כולה פרשה:

חטאת דכתב רחמנא ל"ל. לכתוב ואם יובא מדמה וגו': **אלא ה"ק לאו חטאת לחוד קאמינא**. אלא אף חטאת כשאר קדשים אשר יובא וגו' דלא תימא חטאת לא תיפסול שכן מצינו חטאת נכנסת להיכל בחטאות הפנימיות:

מכדי איתרבו כל הקדשים. (לעיל) [לקמן] מהאי קרא לענין שיהו טעונים מריקה ושטיפה כלי מתכות שנתבשלו בהן כדילפינן בפרק דם חטאת (לקמן צו:). מקדש קדשים היא וסמך ליה וכל חטאת אשר יובא ואי שאר קדשים נמי מיפסלי ל"ל למיכתב חטאת ליכתוב ואשר יובא מדמה ש"מ חטאת דוקא קאמר:

הא לא דמיא כו'. מסקנא דקושיא היא: **אלא חטאת יחיד**. דהא כתיב הך פרשת חטאת אצל פרשת אשם ופרשת שלמים ותודה שהן של יחידים: **כלפי לייא**. סתם חטאת יחיד נקבה היא: **להכי הוא דאתא**. לחטאת חיצונה שנכנס דמה לפנים:

"שהיה רבי עקיבא אומר:

כל דמים שנכנסו לכפר בהיכל - פסולין. וחכמים אומרים: חטאת בלבד."

אמר רב יהודה אמר שמואל:

משל דרבי עקיבא⁵⁵⁹ **למה הדבר דומה? לתלמיד שמוזג לרבו בחמין,**

ואמר לו: מוזג לי!

אמר לו: במה?

אמר לו: לא בחמין אנו עסוקין!?

עקשין, בין בחמין בין בצונן.

הכא נמי,

מכדי בחטאת עסקינן ואתי, "חטאת" דכתב רחמנא למה לי? אלא, לאו חטאת קאמינא לה, אלא כל קדשים.

מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע:

מכדי איתרבו כל קדשים⁵⁶⁰ **לענין מריקה ושטיפה,**

"חטאת" דכתב רחמנא - למה לי?

שמע מינה: חטאת - אין,

מידי אחרניא - לא.

והא לא דמיא אלא לתלמיד שמוזג לרבו בין בחמין בין בצונן,

אמר לו: אל תמוזג לי אלא חמין!

אלא טעמא דרבי עקיבא מ'חטאת' - "כל חטאת"⁵⁶¹.

דתניא:

"חטאת" (ויקרא ו, כג) - **אין לי אלא חטאת,**

קדשי קדשים - מניין?

תלמוד לומר: "וכל חטאת".

קדשים קלים - מניין?

תלמוד לומר: "וכל חטאת",

דברי רבי עקיבא.

אמר לו רבי יוסי הגלילי:

אפילו אתה מרבה כל היום בולו, איני שומע לך אלא חטאת.

אין לי אלא חטאת יחיד,

חטאת צבור - מניין?

תלמוד לומר: "כל חטאת".

ואין לי אלא חטאת זכר,

חטאת נקבה - מניין?

תלמוד לומר: "וכל".

כלפי לייא!?

אלא, הכי קאמר: אין לי אלא חטאת נקבה,

חטאת זכר - מניין?

תלמוד לומר: "וכל חטאת".

וסבר רבי יוסי הגלילי האי קרא להכי הוא דאתא!?

והתניא:

"רבי יוסי הגלילי אומר:

⁵⁵⁹ הוספה על פי גירסת רש"י והשיטה מקובצת.

⁵⁶⁰ גירסת וילנא: **לגבי מזהב** ושיטה מקובצת לא גורס.

⁵⁶¹ **וכל חטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד לכפר בקדש לא תאכל באש תשרף**

רש"י

ה"ג כל הענין הזה אינו מדבר כו'. ול"ג לפי שמצינו ואדרבן פליג בת"כ דמוקמינן ליה ליפסול חטאת החיצונה שנכנס דמה לפניו ואמר להו אין המקרא מדבר אלא בפנימיות שדמם נכנס לפניו מצוה ואמר קרא שאם אירע בהן פסול ישרפו אבית הבירה בעזרה ולא חוץ לגי מחנות כמצותן כדכתיב בהאי קרא (ויקרא ו) בקדש באש תשרף שתהא שריפתה בקדש וליתן לא תעשה על אכילתן בין כשרין בין פסולין כדכתיב (שם) לא תאכל דבמקומן לא נאמר לאו על אכילתן וכתבו כאן:

אמרו לו לדבריך חטאת החיצונית שנכנס דמה לפניו מנין. שנפסלה:

אמר להו הן לא הובא את דמה. כתיב גבי שער החטאת ששרפו בני אהרן וקאמר להו משה הן לא הובא את דמה הא הובא בדין שרפה:

לדבריו דר"ע. דמוקי ליה בהכי ומרבה והולך שאר קדשי קדשים קאמר דאין לו לרבות בו אלא חטאת:

⁵⁶² כל הענין נולד אינו מדבר, אלא בפנים הנשרפים, ושעירים הנשרפים, לשרוף פסוליהו אבית הבירה, ולעמוד בלא תעשה על אכילתו. אמרו לו: חטאת שנכנס דמה לפניו ולפנים - מנין? אמר להם: "הן לא הובא" ⁵⁶³ (ויקרא י, יח)!

לדבריו דרבי עקיבא קאמר.

⁵⁶² מסורת הש"ס לא גורס: (לפי שמצינו)

⁵⁶³ הן לא הובא את דמה אל הקדש פנימה אכול תאכלו אתה בקדש פאשר צייתי

29. כב, א-ב

רש"י

משנה

חֲטָאת שֶׁקָּבַל דָּמָה בְּשָׁנֵי כוֹסוֹת,
יָצָא אֶחָד מֵהֶן לְחוּץ,
הַפְּנִימִי - בְּשָׂר.
נִכְנַס אֶחָד מֵהֶם לַפְּנִים:
רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי מִכְּשִׁיר בְּחִיצוֹן,
וְחֻכְמִים פּוֹסְלִין.
אָמַר רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי:

מָה אִם בְּמִקּוֹם שֶׁהִמְחִשְׁבָה פּוֹסְלָת, בְּחוּץ לֹא עָשָׂה אֶת הַמְּשֻׁיָר כִּיּוֹצֵא,
מִקּוֹם שֶׁאִין הִמְחִשְׁבָה פּוֹסְלָת בְּפָנִים אִינוּ דִּין שְׁלֹא נַעֲשֶׂה אֶת הַמְּשֻׁיָר כִּיּוֹצֵא?

נִכְנַס לְכַפֵּר:
אִף עַל פִּי שְׁלֹא כַּפֵּר - פֶּסוּל,
דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.
רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר:
עַד שֶׁיִּכְפֹּר.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:
אִם הִכְנִיס שׂוֹגֵג - בְּשָׂר.

כָּל הַדָּמִים פּוֹסְלוֹן שֶׁנִּתְּנוּ עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ - לֹא הִרְצָה הַצִּיץ אֲלֵא עַל הַטְּמֵא,
שֶׁהַצִּיץ מִרְצָה עַל הַטְּמֵא,
וְאִינוּ מִרְצָה עַל הַיּוֹצֵא.

גמרא

תנא:

"אמר רבי יוסי הגלילי:

קל וחומר: ומה במקום שמחשבה פוסלת, בחוץ לא פסול דם שבחוץ את שבפנים.
מקום שאין מחשבה פוסלת, בפנים - אינו דין שלא יפסול דם שבפנים את שבחוץ?

אמרו לו, הרי הוא אומר: "אשר יבא מדמה"⁵⁶⁴ (ויקרא ו, כג) -
אפילו מקצת דמה.

אמר להם: קל וחומר ליוצא מעתה,

ומה במקום שאין מחשבה פוסלת, בפנים פוסל דם שבפנים את שבחוץ.
מקום שמחשבה פוסלת, בחוץ - אינו דין שיפסול דם שבחוץ את שבפנים?!

אמרו לו:

הרי הוא אומר: "אשר יבא": הנכנס - פוסל,
ואין היוצא פוסל.

ותהא מחשבה בפנים פוסלת מקל וחומר,

ומה במקום שלא פוסל דם שבחוץ את שבפנים מחשבה פוסלת, בחוץ.
מקום שפסול דם שבפנים את דם שבחוץ - אינו דין שתהא מחשבה פוסלת, בפנים?!

הרי הוא אומר: "ביום השלישי"⁵⁶⁵ (ויקרא יט, ז).
מקום שיהא משולש, בדם בבשר באימורים.

כב,

ולא תהא מחשבה פוסלת בחוץ מקל וחומר:

ומה מקום שפסול דם שבפנים את שבחוץ אין מחשבה פוסלת בפנים,
מקום שלא פוסל דם שבחוץ את שבפנים, אינו דין שלא יהא פוסל מחשבה בחוץ?

תלמוד לומר: "ביום השלישי"⁵⁶⁶ (ויקרא ז, יח) - חוץ לזמנו,
"פגול" - חוץ למקומו".

⁵⁶⁴ וכל חטאת אשר יבא מדמה אל אהל מועד לכפר בקדש לא תאכל באש תשרף

⁵⁶⁵ ואם האכל ואכל ביום השלישי פגול הוא לא ירצה

⁵⁶⁶ ואם האכל ואכל מבשר זבח שלמים ביום השלישי לא ירצה המקריב אתו לא יחשב לו פגול יהיה והנפש האכלת ממנו עונה תשא

מתני'
יצא אחד מהם לחוץ. חוץ
לעזרה:
הפנימי כשר. ונותן ממנו
מתנותיו והקרבת עולה לו:
נכנס אחד מהן לפנים. להיכל:
מכשיר בחיצון. לתת ממנו
מתנותיו והקרבת כשר:
וחכמים פוסלין. וטעמייהו
מפרש בגמרא:
ומה אם במקום שהמחשבה
פוסלת בחוץ. כלומר מה בחוץ
שהוא מקום שהמחשבה פוסלת
בו אם חישב בשחיטה ע"מ
לזרוק דמה בחוץ פסול:
לא עשה. אצל מוציא מקצת
הדם בחוץ:
את המשויר. בפנים כיוצא
כדאמריהו הפנימי כשר וטעמא
ילפינן בגמרא:
מקום שאין המחשבה פוסלת
בפנים. כלומר היכל שהוא
מקום שאין מחשבה פוסלת
בפנים שאם שחט ע"מ ליתן את
הניתנין בחוץ בפנים כשר
כדאמרין בפרק כל הפסולין
(לעיל לו.) אינו דין כו':
עד שיכפר. בהיכל:
ואין הציץ מרצה על היוצא.
דאמרינן בפרק שני (לעיל כג):
הא אינו נושא אלא עון טמא
ואע"ג דפסולין שעלו לא ירדו
ארצוי מיהא לא מרצו:

גמ'

לא פסל דם שבחוץ את דם
שבפנים. אם הוציא אחד מן
הכוסות השני כשר:
מדמה אפילו מקצת. מדלא
כתיב את דמה ורבי יוסי הגלילי
לטעמיה דאמר האי קרא
בחטאות הפנימיות כתיב ופסול
דחיצונה שנכנס דמה לפנים מהן
לא הובא את דמה והוא כוליה
משמע:
ה"ג אמר להן ק"ו ליוצא מעתה.
מהשתא דאוקימתון האי קרא
להכי:
הנכנס פוסל את המשויר ואין
היוצא פוסל את המשויר.
דמדמה מיעוטא הוא דמה של
מובאת ולא דמה של יוצאת:
ותהא מחשבה פוסלת כו'.
הש"ס קבעי לה ולא גרס לה
בת"כ במילתיה דרבי יוסי
הגלילי דהא לדידיה נמי איכא
למיבעי:
הרי הוא אומר. במחשבת חוץ
למקומו שלישי דמוקמינן בפרק
בי' (לעיל דף כח.) תניהו לענין חוץ
למקומו ולהכי נקיש לה בלשון
שלישי דאין מחשבת מקום
פוסלת אלא אם כן משולש בדם
ובשר ואימורין כגון חוץ לעזרה
שבשעת היתר הבמות מצויין
שלתן בו לאפוקי מחשבת
הכנסה דלאו מקום בשר
ואימורין הוא:
ולא תהא מחשבת חוץ למקומו
פוסלת בק"ו. ממחשבת הכנסה:
פגול זה הוא חוץ למקומו.
דאיכא דמפיק לתרוייהו מקרא
אריכא דפרשת צו והאי דפרשת
קדושים תהיו מיבעי ליה
כדפרישית מקום משולש:

30. פב, ב

רש"י

בשר היוצא לחוץ פסול. מובשר בשדה נפקא לן לקמן: **דמה ולא בשרה.** דתרי דמה כתיבי אשר יובא מדמה והן לא הובא את דמה חד למעוטי בשר: **ק"י.** לבשר היוצא מעתה שלא יפסל: **בשדה.** בלא מחיצות משמע ודריש ליה לכל הבשר שטעון מחיצה טריפה הוא ביוצא ולא תאכל ודם היוצא ק"י מבשר אתי ועוד נפקא לן מהן לא הובא את דמה אל הקדש פנימה אמר להן שמא הכנסתם לפנים אי"ל הן לא הובא את דמה אל הקדש (פנימה) שמא חוץ למחיצתה יצתה אמרו לו פנימה היתה הכי דרשינן ליה לקמן בפ' טבול יום (דף קא.).

"בְּשֵׂר הַיּוֹצֵא לַחוּץ - פְּסוּל."

הַנִּכְנָס לְפָנִים - בְּשֵׂר.

שִׁיחָא בְּדִין שִׁפְסוּל:

ומה במקום שלא פסל דם שבחוץ את שבפנים, בְּשֵׂר הַיּוֹצֵא לַחוּץ - פְּסוּל. מקום שיפסול דם שבפנים את שבחוץ - בְּשֵׂר הַנִּכְנָס בְּפָנִים אֵינוֹ דִּין שִׁפְסוּל! הרי הוא אומר: "מְדַמָּה"⁵⁶⁷ (ויקרא ו, כג) דְּמָה, וְלֹא בְּשֵׂר.

קָל וְחוֹמֵר,

מֵעֵתָּה: ומה במקום שפסל דם שבפנים את שבחוץ - בְּשֵׂר הַנִּכְנָס לְפָנִים בְּשֵׂר, מקום שלא פסל דם שבחוץ את שבפנים בְּשֵׂר הַיּוֹצֵא לַחוּץ אֵינוֹ דִּין שִׁפְסוּל?

הרי הוא אומר: "וּבְשֵׂר בְּשָׂדֵה טְרִפָּה לֹא תֹאכְלוּ"⁵⁶⁸ (שמות כב, ל),

בֵּינוֹ שִׁיּוֹצֵא בְּשֵׂר חוּץ לְמַחֲצוֹתוֹ - נֶאֱסָר."

⁵⁶⁷ וְכָל חֲטָאֵת אֲשֶׁר יוּבָא מִדְּמָה אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ לֹא תֹאכְלוּ בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹף

⁵⁶⁸ וְאֲנָשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּ לִי וּבְשֵׂר בְּשָׂדֵה טְרִפָּה לֹא תֹאכְלוּ לְקִלְבֵי תִשְׁלַמְנוּ אֹתוֹ

31. פב, ב

רש"י

הן לא הובא וגוי פנימה. אין לי אלא שנכנס דמה לפני ולפנים: **בא זה ולימד על זה.** דאי כתב קדש ולא כתב פנימה הייתי אומר קדש זה לפני ולפנים: **בא פנימה.** שהוא מיותר ולימד על קדש שהוא היכל: תושב כהן ושכיר לא יאכל קדש: **קנוי קנין עולם.** נרצע שמיושב אצלו עד היובל: **קנין שנים.** עבד עברי שעתיד לצאת בשביעית: **אינו אוכל.** בתרומה שאין גופו קנוי לכהן: **בשלמא התם.** איכא למימר בשני מקראות סתומים בא זה ולימד על זה: **דתרי גופים נינהו.** אין אזהרתו של זה כמשמעו של זה וכל אחד מלמד על עצמו ואי משום דאיכא למפרך נכתוב נרצע בהדיא ולא נבעי שכיר הייל שכיר כו' כלומר לאו משום דבמשמעותו הוא אלא משום דאתי בקי"ו ואיכא לשנויי מילתא דאתי בקי"ו טרח וכתב ליה קרא השתא דסתימא כ"ש דשפיר שנינן בא זה ולימד על זה: **אלא הכא.** דאזהרת לפני ולפנים בכלל היכל היא דהא לא יכנס לה אלא דרך היכל אין כאן אלא פסול היכל וכיון דמהיכל איפסיל ליה לפני ולפנים מאי בעי הכא למיפסל הרי פסול ועומד והיה לו לפרש היכל ולשתוק שלא ישנה מקרא של חנם שאינו מלמד כלום: **לא נצרכא.** האי פנימה אלא לדרך משופש שלא כדרכו כגון דרך גגין ועליות בית המקדש בלולין דהשתא הוצרך ללמד על עצמו ואי משום דאתי בקי"ו אפי"ה טרח וכתב לה קרא ומשופש עקום כך שמו במנחות בהקומץ רבה (דף כז:): **והא הבאה כתיב.** ומשמע דלא מיפסיל אלא דרך הבאה: **אלא אמר רבא.** לעולם דעייליה דרך פתחים ואשמועי קרא דהיכא דחשיב עליה מתחילתו להכניסו [לפני] ולפנים ותחילת הבאתו להיכל ע"מ פנים היה לא מיפסיל עד דמטי לפנים ואם החזירו לחוץ כשר:

תנו רבנן:

"פנימה"⁵⁶⁹ (ויקרא י, יח) -

אין לי אלא פנימה,

היכל - מניין?

תלמוד לומר: "אל הקדש פנימה".

ויאמר "קדש", ואל יאמר: "פנימה"!

אמר רבה⁵⁷⁰:

בא זה ולימד על זה,

מיד דהוה א' תושב ... ושכיר"⁵⁷¹ (ויקרא כב, י).

דתניא:

"תושב" (ויקרא כב, י) - זה קנוי קנין עולם,

"שכיר" - זה קנוי קנין שנים.

יאמר "תושב", ואל יאמר "שכיר",

ואני אומר: קנוי קנין עולם אינו אוכל - קנוי קנין שנים לא כל שפן?

אילו נן. הייתי אומר: "תושב" זה קנוי קנין שנים,

אבל קנוי קנין עולם יהא אוכל.

בא "שכיר" ולימד על "תושב",

שזה - קנוי קנין עולם,

וזה - קנוי קנין שנים,

ואינו אוכל".

אמר ליה אביי:

בשלמא התם תרי גופי נינהו.

ואף על גב דהוה ליה לקרא למכתב: "נרצע לא יאכל", ואידך אתי בקל וחומר,

מילתא דאתי בקל וחומר טרח וכתב לה קרא.

אלא הכא קנין⁵⁷² דאיפסל בהיכל, לפני ולפנים - מאי בעי?

אלא אמר אביי:

לא נצרכא אלא לדרך משופש.

אמר ליה רבא:

והא 'הבאה'⁵⁷³ (ויקרא ו, כג; י, יח) פתיב ביה!

אלא אמר רבא:

כל מיד דחשיב עליה לפני ולפנים - לא מיפסל בהיכל.

⁵⁶⁹ הן לא הובא את דמה אל הקדש פנימה אכול תאכלו אתה בקדש פאשר צניתי

⁵⁷⁰ גירסת מסורת הש"ס. גירסת וילנא: רבא

⁵⁷¹ וכל זך לא יאכל קדש תושב בהן ושכיר לא יאכל קדש

⁵⁷² בוילנא: (דאיכא ... הכא) ומסורת הש"ס מוחק.

⁵⁷³ וכל חטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד לכפר בקדש לא תאכל פאש תשרף

32. כב, ב - כג, א

רש"י

פר העלם דבר. שמצות כפרתו בהיכל והכניסו לפני ולפנים: מהו. מי אמרינן כל היכא דקרינן ביה פסול דאל הקדש כגון בחטאות החיצונות: קרינא ביה פסול דפנימה כו'. דהא כי הדדי כתיבי: או דלמא שלא במקומו הוא. והויא הכנסה ומיפסיל: והוציאן להיכל. להזות על הפרכת כמשפטן: מקומן הוא. שהרי הווקו לשם תחילתן: או דלמא כיון דנפק בעשיית כל מצותו נפיק ליה לגמרי. והוה ליה שלא מקומו: והוציאו למזבח. להזות שבע על טיהרו ומתן ד' על קרנותיו כדכתיב ויצא אל המזבח אשר לפני ה' וכפר עליו ותנן זה מזבח הזהב בפרק הוציאו לו (יומא דף נח:). ואמרינן התם דלהכי כתיב ויצא עד דנפיק מכוליה מזבח שלא יעמוד בין המזבח ולפרכת בשעת מתנות המזבח אלא בין המזבח לפתח לצד המזרח: הכא חד מקום הוא. שאין הפסק (מזבח) בינתים ולא הויא הכנסה שלא במקומה: או דילמא. רחמנא שויה שני מקומות דכתיב ביה יציאה:

בְּעֵי רְבָא:
פֶּר הָעֵלֶם דְּבַר שֶׁל צְבוּר,
וְשִׁעִיר עֲבוּדָה וְרֵה,
שֶׁהַכֹּהֵנִים דָּמְוּ לְפָנָי וְלִפְנֵימָה - מַהוּ?

מִי אָמְרִינן: "אֵל הַקֹּדֶשׁ פְּנִימָה"⁵⁷⁴ (ויקרא י, יח) -
כָּל הַיְכָא דְקָרִינן: "אֵל הַקֹּדֶשׁ" קָרִינן לִיה "פְּנִימָה",
כָּל הַיְכָא דְלֵא קָרִינן: "אֵל הַקֹּדֶשׁ", לֵא קָרִינן: "פְּנִימָה".
או דִּלְמָא:
שְׁלֵא בְמִקּוֹמֵן הוּא?

וְאִם תִּמְצְי לֹמַר: "שְׁלֵא בְמִקּוֹמֵן הוּא",
פֶּר וְשִׁעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁהָאָה מְדַמְוּ עַל הַבָּדִים⁵⁷⁵ (ויקרא טז, יד),
וְהוֹצִיאוּ לְהִיכָל, וְהַכֹּהֲנִים - מַהוּ?

מִי אָמְרִינן: מְקוֹמֵן הוּא,
או דִּלְמָא:
הוֹאִיל וְנִפְק נִפְק?

וְאִם תִּמְצְי לֹמַר: "הוֹאִיל וְנִפְק נִפְק" הָאָה מְדַמְוּ עַל הַפְּרֻכָּת אֶהוּצִיאוּ לְמִזְבֵּחַ⁵⁷⁶ (ויקרא טז, יח),
וְהַכֹּהֲנִים - מַהוּ?

הַכָּא - וְדָאי חַד מְקוֹם הוּא,
או דִּלְמָא:
'יציאה' (ויקרא טז, יח) קָרִינָא בֵּיה?

תיקו.

⁵⁷⁴ הן לא הובא את דמה אל הקדש פנימה אכול תאכלו אתה בקדש כאשר צויתי
⁵⁷⁵ ולקח מדם הפר והזה באצבעו על פני הפרכת קדמה ולפני הפרכת וזה שבע פעמים מן הדם באצבעו
⁵⁷⁶ ויצא אל המזבח אשר לפני והזה וכפר עליו ולקח מדם הפר ומדם השעיר ונתן על קרנות המזבח סביב

33. פג, א

רש"י

ה"ג בת"כ רבי אליעזר אומר נאמר כאן לכפר בקדש ונאמר להלן לכפר בקדש מה להלן בשלא כיפר אף כאן בשלא כיפר רבי שמעון אומר נאמר כאן לכפר בקדש ונאמר להלן לכפר בקדש מה להלן בשכיפר אף כאן בשכיפר ר' אליעזר יליף לכפר דאשר יובא מדמה לכפר מוכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר ומזהיר שפורשין מן ההיכל בשעת הקטרה מה להלן בבואו לכפר משמע מתחילת ביאת המכפר הוזהרו חבריו לפרוש הילכך כתיב לכפר ועדיין לא כיפר משמע אף אשר יובא מדמה לכפר מתחילת הבאתה ע"מ לכפר משמע שנפסל הילכך אע"פ שלא כיפר:

ונאמר להלן לכפר בקדש. דר' שמעון ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת אשר הובא וגו' מה להלן בשכיפר הכתוב מדבר דהא שריפה בתר כפרה היא אף כאן בשכיפר:

רבי אליעזר סבר דנין חוץ מחוץ. דם חטאת החיצונה שהכתוב מלמדך שתעמוד בחוץ ולא יכניסוהו לפנים מאדם זה שהכתוב מזהירו שיעמוד בחוץ: ואין דנין חוץ מבפנים. מפר יוה"כ שהבאתה כמצותה לפנים:

דנין בהמה מבהמה. חטאת חיצונה מחטאת פנימי:

"וַנִּכְנַס לַכֹּפֶר:

[אף על פי שלא כפר - פסול,

דברי רבי אליעזר.

רבי שמעון אומר:

עד שיכפר".]

תנ"א:

"רבי אליעזר אומר:

נאמר כאן: "לכפר בקדש"⁵⁷⁷ (ויקרא ו, כג),

ונאמר להלן: "וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר בקדש"⁵⁷⁸ (ויקרא טז, יז).

מה להלן - בשלא כיפר,

אף כאן - בשלא כיפר.

רבי שמעון אומר:

נאמר כאן: "לכפר",

ונאמר להלן: "ואת פר החטאת,

ואת שעיר החטאת,

אשר הובא את דמים לכפר"⁵⁷⁹ (ויקרא טז, כז),

מה להלן בשכיפר - אף כאן בשכיפר".

במאי קמיפלגי?

מר סבר: דנין - חוץ מחוץ,

ואין דנין - חוץ מבפנים.

ומר סבר: דנין - בהמה מבהמה,

ואין דנין - בהמה מאדם.

⁵⁷⁷ וכל חטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד לכפר בקדש לא תאכל באש תשרף

⁵⁷⁸ וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר בקדש עד צאתו וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל

⁵⁷⁹ ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת אשר הובא את דמים לכפר בקדש יוציא אל מחוץ למחנה ושרפו באש את עורתם ואת בשרם ואת פרשם

34. פג, א

רפ"י

"דבי יהודה אומר: אם הכניס שוגג - כָּשֶׁר".

הא מויד - פסול.

בשכיפר,

או:

בשלא כיפר?

אמר רבי ירמיה:

"ממלממע שנגאמר: 'ואת פר החטאת,

ואת שעיר החטאת,

אשר הובא את דמם לכפר בקודש"⁵⁸⁰ (ויקרא טז, כז).

מה תלמוד לומר: 'והשדף'?

"מה תלמוד לומר: 'והשדף'?! לגופיה איצטריך!

אלא: מה תלמוד לומר: 'חטאת' 'חטאת'!

לפי שלא למדנו אלא לפר ושעיר של יום הכפורים שנסרפין אבית הדשן,

מטמאין בגדים,

שאר נשרפין - מניין?

תלמוד לומר: 'חטאת' 'חטאת',

דברי רבי יהודה.

רבי מאיר אומר:

אינו צריך,

הרי הוא אומר: 'ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת' שאין תלמוד לומר: 'לכפר',

מה תלמוד לומר: 'לכפר'?

לימד על כל המתכפרים שהשורפן מטמא בגדים.

ורבי יהודה, 'לכפר' לא משמע ליה,

מאי טעמא?

לאו משום דמבעיא ליה לגזירה שוה.

הדרן עלך כל הזבחים שנתערבו

ה"ג [הכניס שוגג כשר] הא
מזיד פסול בשכיפר או בשלא
כיפר. בשכיפר וכרבי שמעון
סבירא ליה או אפי' בשלא כיפר
וכרבי אליעזר: ה"ג בתורת
כהנים ואת פר החטאת וגוי
והשורף אותם וגוי מה ת"ל
דמשמע דמיבעי ליה מה ת"ל
והשורף היינו דקפריך מה ת"ל
הא לגופיה איצטריך ללמדך
שהשורפן מטמא בגדים:
אלא מה תלמוד לומר. אחטאת
חטאת תרי זימני מהדר:
ונשרפין אבית הדשן. כדי נסבה
דהא עיקר על שפך הדשן ישרף
בפר העלם דבר כתיב אלא משום
דמטמא בגדים נקט לה דלא
כתיב בהו:

אינו צריך. ללמד מחטאת חטאת
דמשמעוהא דקרא נפקא דתלי
טעמא דטומאת בגדים משום
דהובא את דמה לכפר למדנו
שכל הפנימים השורפם מטמא
בגדים שלא היה לו לכתוב ואשר
הובא וגוי אלא ואת פר החטאת
ואת שעיר החטאת וגוי:
מאי טעמא. לא נפקא ליה לר'
יהודה מלכפר:
לאו משום דמפיק ליה. להאי
לכפר לגי' דרבי שמעון ללמד על
דמים החיצונים שנכנס דמם
לפנים שאין פסול אלא אי"כ כיפר
כרבי שמעון ולאו משום דתלי
טעמא דשריפה בהובא את דמן
הילכך איצטריך חטאת חטאת
לרבות שאר הפנימיות:

⁵⁸⁰ ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת אשר הובא את דמם לכפר בקודש יוציא אל מחוץ למחנה ושורפו באש את עריתם ואת כשרם ואת פרשם